

Puolustusvoimat

**SOTILAS-
TIEDUSTELU**
JULKINEN KATSAUS
2025

© Pääesikunta, 2025

ISBN 978-951-25-3481-4
ISBN 978-951-25-3482-1 (PDF)

Painopaikka
PunaMusta Oy, 2025

Kuvat
Christina Salenius (s. 5)
istockphoto.com (s. 9, 34)
Nato (s. 21)
Muut: Puolustusvoimat, SA-kuva

Puolustusvoimat

SOTILAS- TIEDUSTELU

JULKINEN KATSAUS
2025

Sisällys

Tiedusteluvalvontavaliokunnan puheenjohtajan tervehdys	5
Puolustusvoimain komentajan tervehdys	6
Pääesikunnan tiedustelupäällikön tervehdys	7
Suomen sotilaallinen toimintaympäristö	8
Suomi Naton jäsenenä	18
Laki sotilastiedustelusta sekä laki sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta Puolustusvoimissa	22
Sotilastiedustelun organisaatio ja suorituskyvyt	26
Sotilastiedustelun laillisuusvalvonta	34
Suomen sotilastiedustelun historia pähkinänkuoressa	36
Sotilastiedustelu ja suomalainen yhteiskunta	42

Tiedusteluvalvontavaliokunnan puheenjohtajan tervehdys

Tiedustelun parlamentaarinen valvonta on osa merkittäviä toimivaltuuksia käyttävien viranomaisten valvontajärjestelyjen kokonaisuutta. Valiokunnan ensisijaisena tehtävänä on valvoa tiedustelutoiminnan asianmukaisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta eli käytännössä sitä, että tiedusteluviranomaiset suuntaavat voimavaransa järkevästi ja oikeisiin kohteisiin. Valiokunnan tehtävänä on myös seurata ja arvioida tiedustelutoiminnan painopisteitä samoin kuin seurata ja edistää perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista tiedustelutoiminnassa. Tiedustelutoiminnan laillisuusvalvonnasta huolehtii tiedusteluvalvontavaltuutettu.

Valiokunnalla on tehtävässään tapana kuulla tiedusteluvalvontavaltuutetun ja toimialan ministeriön lisäksi ylimpiä laillisuusvalvojia, apulaistietosuoja-valtuutettua, Helsingin käräjäoikeutta samoin kuin viranomaisten sisäisestä laillisuusvalvonnasta vastaavia sekä tietenkin tiedusteluviranomaisia itseään. Pääesikunnan tiedustelupäällikkö ja Pääesikunnan oikeudellisen osaston päällikkö ovat valiokunnassa usein kuultuja vieraita. Valiokunta tekee myös tutustumiskäyntejä. Viimeksi valiokunta on tutustunut Puolustusvoimien tiedustelulaitoksen toimintaan.

Valiokunta on toimintansa aikana pannut myönteisenä seikkana merkille sotilastiedusteluviranomaisten sitoutumisen oikeusvaltiolle ominaisen tiedustelukulttuurin kehittämiseen. Vaikka valvontajärjestelmät ovat välttämättömiä, on tiedustelutoiminnan hyväksyttävyyden ja toimintaan kohdistuvan luottamuksen ylläpitämiseksi olennaisen tärkeää, että tiedusteluviranomaiset ja niiden henkilöstö itse pitävät yllä lainsäädännön ja perus- ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen perustuvaa tiedustelukulttuuria.

Tiedusteluvalvontavaliokunnan puolesta toivotan sotilastiedustelusta vastaavalle Puolustusvoimien henkilöstölle menestystä tärkeässä työssä Suomen turvallisuuden puolesta.

Tiedusteluvalvontavaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Mats Löfström (r.)

Puolustusvoimain komentajan tervehdys

Maa­ilmas­sa on käynnissä kymmeniä aseellisia kon­flikteja. Ukrainassa ja Lähi-idässä sotaa käydään kai­killa tasoilla ja toimintaympäristöissä. Diplomaattisen, taloudellisen ja informaatiovaikuttamisen keinot sekä sotatoimien kineettiset vaikutukset kohdistuvat koko yhteiskuntaa vastaan jo konfliktin ensihetkestä alkaen. Ne koskettavat kaikkia – niin sotilaita kuin siviilejäkin. Yhteiskuntaa pyritään horjuttamaan myös ei-sotilaallisin keinoin vaikuttamalla sen kriitisiin toimintoihin, kohteisiin ja henkilöihin koko valtakunnan alueella.

Euroopassa käydään sotaa. Ukrainassa käytävän sodan laajenemista ei voi sulkea pois. Laajamittaisen hyökkäyksen uhkaan on varauduttava. Samalla laaja-alainen vaikuttaminen on jo tämän päivän todellisuutta.

Suomalainen sotilastiedustelu on koko olemassaolonsa aikana osoittanut huippuluokan osaamista. Toimintaympäristömme on täynnä haasteita ja epävarmuuksia. Sotilastiedustelun on kriisien ja konfliktien sumun sekä jatkuvan aikapaineen alla kyettävä vastamaan Puolustusvoimien ja valtio­johdon tietotarpeisiin. Oikea-aikainen tilannekuva, sen viiveetön jakaminen ja yhteinen tilanneymmärrys luovat perustan päätöksenteolle. Viime kädessä kyse on ennakkovaroituksen antamisesta Suomea ja suomalaisia vastaan kohdistuvista sotilaallista uhkista.

Epävakaa maailmantilanne, kriisien ja konfliktien kirjo ja nopeasti ilmenevät yllättävätkin uhkat korostavat sotilastiedustelun työn tärkeyttä. Nato-jäsenyys ja syventynyt puolustusyhteistyö parantavat entistään kykyämme ja luovat uusia mahdollisuuksia yhteistoiminnalle. Vahvistamme omalla osaamisellamme liittokunnan tiedustelukykyä. Olemme sotilastiedustelussakin turvallisuuden tuottaja, emme kuluttaja.

*Puolustusvoimain komentaja,
kenraali Janne Jaakkola*

Pääesikunnan tiedustelupäällikön tervehdys

Suomen sotilaallinen toimintaympäristö on ollut viime vuosina rajussa muutoksessa. Voimapolitiikka on 2020-luvulla palannut rytinällä kansainvälisiin suhteisiin. Venäjän barbaarinen hyökkäys Ukrainaan helmikuussa 2022 johti Suomen ja Ruotsin hakeutumiseen puolustusliitto Naton jäseniksi. Suomesta tuli jäsen keväällä 2023 ja Ruotsistakin vuotta myöhemmin. Suomen ja Venäjän väliset suhteet ovat aallonpohjassa. Tätä kirjoitettaessa valtioiden välinen raja on suljettu liikenteeltä – ensimmäisen kerran sitten toisen maailmansodan. Sodan riehuessa Euroopassa on myös muualla maailmassa syntynyt kriisejä ja vanhat kriisit ovat kärjistyneet. Elämme jännitteisessä maailmassa ja vaikeita aikoja.

Järjestyksessään kolmas sotilastiedustelun julkinen katsaus kuvaa Suomen sotilaallista toimintaympäristöä ja sen kehitystä sekä sotilastiedustelujärjestelmää. Katsaus myös avaa 107-vuotiaan Suomen sotilastiedustelun työtä isänmaan turvallisuuden palveluksessa. Suomen Nato-jäsenyys on asettanut Puolustusvoimat ja sotilastiedustelun sen osana uuteen asemaan. Jäsenyyden myötä Suomen puolustus voi nojata myös muiden apuun ja muut puolustusliiton jäsenet voivat luottaa Suomen tukeen. Jäsenyys on tarkoittanut sotilastiedustelullekin toimintatapojen kehittämistä mahdollisimman sujuvaan toimintaan puolustusliiton osana.

Sotilastiedustelulaki on tarjonnut jo reilun puolen vuosikymmenen aikana hyvän pohjan sotilastiedustelun tiedonhankinnalle. Kertyneet kokemukset ovat kuitenkin tuoneet esille pieniä tarkistustarpeita. Samalla sotilastiedustelu on kattavan kansallisen valvonnan piirissä. Sotilastiedustelu elää aikaansa ja ajan hermolla sekä kehittää jatkuvasti toimintaansa vastatakseen uhkaympäristön muutoksiin. Mittava suomalainen asevoima tarvitsee ja ansaitsee toimivan ja tehokkaan sotilastiedustelun.

Suomen sotilastiedustelu on kansallisen turvallisuuden ja puolustuskyvyn ensilinjassa, jatkuvasti valpaina Suomen turvaksi.

*Pääesikunnan tiedustelupäällikkö,
prikaatikenraali Pekka Turunen*

Suomen sotilaallinen toimintaympäristö

Kansainvälinen turvallisuusympäristö on muutoksessa Venäjän aggressiivisen toiminnan vuoksi. Muutosten vaikutus Suomeen voi olla äkillinen. Toimintaympäristön muutokseen varaudutaan muun muassa sotilaallisen suunnittelun keinoin. Sotilastiedustelu tuottaa tiedustelutietoa suunnittelun ja päätöksenteon tueksi.

8

Uhkiin varaudutaan kaikissa toimintaympäristöissä, ja menestyksekkäs yhteistoiminta tarvitsee ajantasaista tiedustelutietoa.

Suomen sotilaallinen toimintaympäristö on se maantieteellinen ja poliittinen konteksti, jossa tapahtuvat ilmiöt vaikuttavat suoraan tai välillisesti Suomen sotilaalliseen turvallisuuteen. Sotilaallisen maanpuolustuksen keskeinen työkalu on puolustus suunnittelu, joka huomioi toimintaympäristössä tapahtuvan kehityksen ja ennakoii myös äkillisiä muutoksia. Osana suunnittelua varaudutaan eri ulottuvuuksissa (maa, meri, ilma, avaruus ja kyber) ilmeneviin uhkiin. Sotilastiedustelun tehtävänä on tuottaa tilannekuvaa, joka mahdollistaa näkymän ajantasaiseen uhkantilanteeseen, ja laatia arvioita toimintaympäristön kehityksestä.

Valtiovallan lisäksi toimintaympäristön kehitykseen vaikuttavat ylikansalliset sekä asymmetriset toimijat ja ilmiöt. Monissa tapauksissa uhkat ovat globaaleja ja toisiinsa linkittyneitä. Terrorismi muodostaa uhkan turvallisuudelle maailmanlaajuisesti. Globaali strateginen kilpailu luonnonvarojen hallinnasta ja hyödyntämisestä, alueelliset konfliktit ja epävakaus sekä ilmiöiden huomattavat sokkivaikutukset ovat keskeisiä turvallisuuteemme vaikuttavia tekijöitä, jotka ovat myös oman resilienssimme keskiössä.

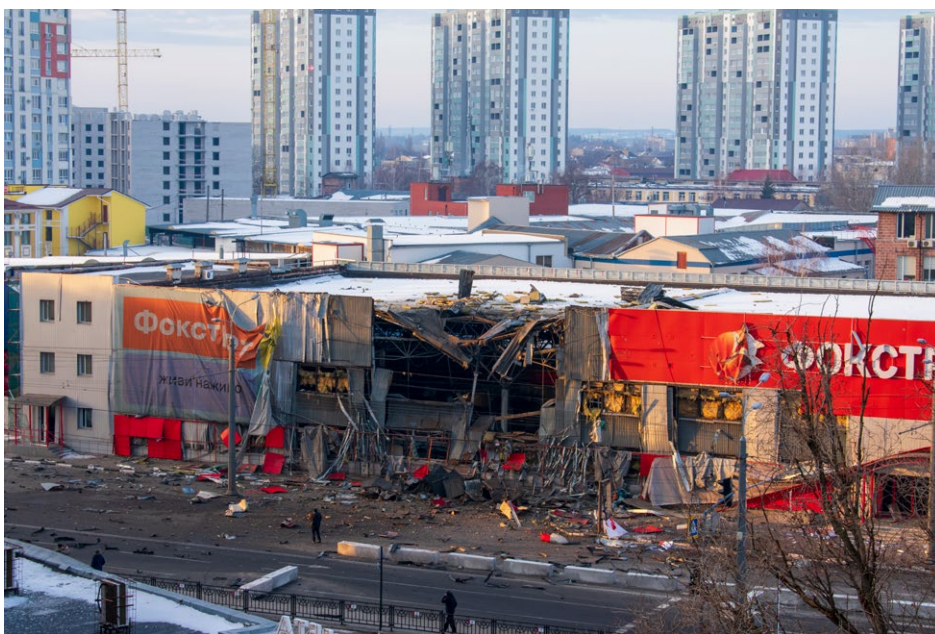
Turvallisuusympäristön kehitys ei sisällä ainoastaan riskejä vaan myös turvallisuutta lisääviä strategisen tason kehityskulkuja. Suomen viitekehityksessä tärkein turvallisuutta lisäävä muutos on Suomen

ja Ruotsin Nato-jäsenyys, joka parantaa Itämeren alueen sotilaallista turvallisuutta sekä tukee Suomen maanpuolustuksen kehittämistä.

Venäjä muodostaa sotilaallisen uhkan Naton turvallisuudelle sekä rauhalle ja vakaudelle euroatlaattisella alueella. Venäjä on rikkonut normeja ja periaatteita, jotka ovat olleet keskeinen osa ennakoitavaa ja vakaata Euroopan turvallisuusjärjestelmää. Se käynnisti provosoimatta laajamittaisen aseellisen hyökkäyksen Ukrainaan, ja se on ottanut laittomasti haltuun Ukrainan alueita. Venäjä on myös syyllistynyt sotarikoksiin ja rikoksiin ihmisyyttä vastaan Ukrainassa, ja esimerkiksi kansainvälinen rikostuomioistuim ICC on antanut pidätysmääräyksen presidentti Putinista. Venäjä on myös syyllistynyt merkittäviin ympäristötuhoja aiheuttaneisiin toimiin ja aiheuttanut aineellisia tuhoja, joiden korjaamiseen kuluu vähintäänkin useita vuosia.

Venäjä haastaa kansainvälisen järjestelmän

Venäjä pyrkii kasvattamaan vaikutusvaltaa globaaleissa turvallisuuskysymyksissä ja pitää länttä päävastustajanaan. Se pyrkii vähentämään lännen vaikutusvaltaa, varmistamaan itselleen etupiirin ja vahvistamaan suhteitaan toimijoihin, jotka vastustavat Yhdysvaltojen ja lännen strategisia tavoitteita. Venäjä tarkastelee turvallisuuspolitiikkaa suurvaltojen nollasummapelinä, jossa Naton laajenemi-

Näkymä myymälästä Venäjän iskun jälkeen 15.3.2022 Harkovassa, Ukrainassa.

nen vahvistaa Yhdysvaltojen asemaa ja sitä kautta heikentää Venäjän turvallisuutta. Naapurimaiden suvereniteetti tai turvallisuusintressit eivät ole tekijä sen laskelmissa.

Venäjän näkökulmasta sen oman turvallisuuden varmistaminen edellyttää sotilaallisen hegemonian varmistamista lähialueilla ja naapurimaiden pitämistä Venäjän suhteen sotilaallisesti haavoittuvassa asemassa. Tätä tavoitetta se on ajanut erilaisilla diplomaattisilla avauksilla ja aloitteilla, selkeimmin vuoden 2021 turvallisuustakuuvaatimuksilla. Venäjä on vaatinut Yhdysvaltojen strategisten suorituskykyjen poistamista Euroopasta, Naton paluuta vuoden 1997 tilanteeseen ja kieltoa kaikelle Yhdysvaltojen sotilaalliselle toiminnalle entisen Neuvostoliiton alueella.

Venäjän toiminta osoittaa, ettei se katso Ukrainalla olevan oikeutta olemassaoloon suvereenina valtiona. Presidentti Putin on useaan otteeseen ilmoittanut Ukrainan olevan osa ”samaa kansaa” Venäjän kanssa. Sen ilmoittamat rauhanehdot Ukrainan sodalle ovat alueliitosten tunnustaminen, ”demilitarisaatio”, ”denatsifikaatio” ja puolueeton status. Ehdot tar koittavat käytännössä Venäjän kontrollissa olevaa nukkehallitusta ja Ukrainan tekemistä kyvyttömäksi vastustamaan Venäjän sotilaallista voimankäyttöä tai painostusta.

Venäjä edistää tavoitteitaan sotilaallisen voiman rinnalla monenlaisilla poliittisilla, taloudellisilla, informaatiovaikuttamisen ja diplomatian keinoilla, mutta myös esimerkiksi tuhotöillä ja palkkamurhilla. Sen poliittisen vaikuttamisen pääasiallisena tavoitteena tällä hetkellä on taivuttaa länsi hyväksymään etupiirijako, jonka se on asevoimin pakottanut Itä-Eurooppaan. Tällainen ratkaisu saattaisi tuottaa hengähdystauon Ukrainan sotaan, mutta pitkällä aikavälillä seuraukset olisivat arvaamattomat. Jos Venäjä saa tavoitteitaan läpi Ukrainassa voimankäytöllä ja uhkailulla, se todennäköisesti kokeilee toimivaksi havaitsemaansa strategiaa uudestaan. Venäjän vaatimukseen alistuminen tekisi todennäköisesti tulevista eskalaatiokierroksista entistäkin vaarallisempia.

Venäjä harjoittaa valtopolitiikkaa myös niin kutsutussa globaalissa etelässä. Se pyrkii luomaan suhteita ja tarjoamaan tukea länsivastaisille toimijoille. Tässä sen toimintatapa muistuttaa Neuvostoliiton kylmän sodan aikaista politiikkaa. Venäjä korostaa asemaansa, vääristelee kumppanimaidensa ja lännen motiiveja sekä liioittelee lännen vaikutusvallan vähenemistä. Esimerkiksi BRICS-maaryhmän Venäjä pyrkii kuvaamaan osana länsimaiden vastaista ”glo-

baalia enemmistöä”. Tosiasiassa vaikka monet maat ylläpitävät ja kehittävät suhteitaan Venäjän kanssa, se ei useinkaan tarkoita sitä, että ne olisivat kiinnostuneita toimimaan aktiivisesti länttä vastaan. Usealla Venäjän globaalien etelän kumppanilla on tosiasiassa paljon vahvemmat ja moniulotteisemmat suhteet länsimaihin tai Yhdysvaltoihin kuin Venäjään. Käytännössä Venäjä kykenee tarjoamaan vain hyvin rajallista ja kapea-alaista yhteistyötä.

Suomen lähialueilla Venäjälle keskeisiä asioita ovat Kuolan niemimaalle sijoitetut strategiset suorituskyvyt, rajoittamaton pääsy Atlantille pohjoisten merireittien kautta sekä arktinen alue. Se pyrkii myös rajoittamaan Naton toimintaa Itämeren alueella ja heikentämään Suomen ja Ruotsin integroitumista Natoon sekä vaikuttamaan maiden Nato-jäsenyyksien sisältöön.

Mittavat kansainväliset pakotteet ovat rajoittaneet Venäjän kykyä saada muun muassa korkeaa teknologiaa ja kaksikäyttötuotteita. Pakotteilla on ollut negatiivista vaikutusta myös sen energianvientiin ja talouteen yleisesti. Venäjän prioriteetti on puolustusalan menoissa, sodankäynnin resursoimisessa ja sotateollisuuden suorituskyvyn kasvattamisessa. Sotatalousmallia on vahvistettu asteittain. Venäjä on jossain määrin onnistunut myös kiertämään pakotteita ja vahvistamaan pakoteregiimin ulkopuolisia kumppanuuksiaan. Se on vahvistanut erityisesti suhdettaan Kiinaan, jonka tuki on välttämätön vastapaino länsimaiden pakoteregiimille. Lisäksi Venäjä on tiivistänyt suhteitaan kansainvälisen järjestelmän marginaalissa oleviin valtioihin, kuten Pohjois-Koreaan.

Venäjän talous mahdollistaa toistaiseksi sodan jatkamisen, mutta kustannukset ovat yhteiskunnallisesti kovat. Eriytyessään maailmantaloudesta sen talous kääntyy yhä enemmän sisäänpäin. Samalla Venäjän toiminta todennäköisesti muuttuu entistä arvaamattomammaksi.

Samaan aikaan kun Venäjä käy sotaa Ukrainassa, se valmistelee mittavaa asevoimareformia. Sen tavoitteena on kasvattaa asevoimiensa kokoa 350 000 sotilaalla 1,5 miljoonaan sekä perustaa uusia joukkoja ja johtoportaita. Vahvuuden kasvattamisen painopiste on maavoimien joukoissa, jotka ovat myös kärsineet raskaimmat tappiot Ukrainan sodassa. Ilma- ja merivoimien kehityksen painopiste on etenkin lähisuoja- ja kaukovaikutuskyvyssä. Venäjä myös ylläpitää ja uudistaa ydinasearsenaaliaan, sillä ydinaseet ovat keskeinen osa sen itselleen luomaa suurvaltastrategiaa myös jatkossa.

- 1 200. Moottoroitu jalkaväkiprikaati
- 2 61. Merijalkaväkiprikaati
- 3 80. Moottoroitu jalkaväkiprikaati
- 4 44. Armeijakunta
- 5 69. Moottoroitu jalkaväkidivisioona / ent. 138. Moottoroitu jalkaväkiprikaati
- 6 25. Moottoroitu jalkaväkiprikaati
- 7 76. Ilmerynnäködivisioona
- 8 18. Moottoroitu jalkaväkidivisioona
- 9 336. Merijalkaväkiprikaati

- 10 Pohjoinen laivasto
- 11 Itämeren laivaston päätukikohta
- 12 Itämeren laivaston Leningradin tukikohta
- 13 Olenjan lentotukikohta
- 14 Montšegorskin lentotukikohta
- 15 Besovetšin lentotukikohta
- 16 Hotilovon lentotukikohta
- 17 Tškalovskin lentotukikohta

Suomen lähialueella oleva Venäjän konventionaalinen sotavoima.

Venäjä on aloittanut sotilaspiirejä koskevan asevoimareformin. Osana sotilaspiiriuudistusta se on lakkauttanut Läntisen sotilaspiirin ja Pohjoisen operatiivisstrategisen johtoportaan. Suomen suunnalla toimivaa Leningradin sotilaspiiriä vahvennetaan suunnitelmien mukaan merkittävästi tulevaisuudessa: Kuolan alueen armeijakunta muutetaan armeijaksi, kokonaan uusi armeijakunta perustetaan Karjalaan ja useita prikaateja muutetaan divisiooniksi.

Kun edellä kerrotut muutokset saadaan päätökseen, ne kasvattavat Suomen lähialueella olevien joukkojen vahvuutta todennäköisesti noin 30 000:sta noin 80 000 sotilaaseen. On kuitenkin todennäköistä, että niin kauan kuin Ukrainan sota jatkuu nykyisenkaltaisena kulutussona, Suomen lähialueella oleva

sotilaallinen voima ei kasva merkittävästi. Ukrainan sodan päättymisen jälkeen Venäjä kuitenkin todennäköisesti priorisoi luoteista suuntaansa ja pyrkii nopeuttamaan uudistusten toimeenpanoa.

Venäjän määrittämät strategiset intressit ovat sovittamattomassa ristiriidassa lännen kanssa, eikä tilanteen paranemiseen ole nykytilanteessa edellytyksiä. Se jatkaa pyrkimyksiään hajottaa länsimaiden yhtenäisyyttä muun muassa tarjoamalla myötämielisille maille erityyppisiä yhteistyöhankkeita. Venäjä pyrkii vaikuttamaan Suomen turvallisuuspoliittisiin ratkaisuihin ja antaa ymmärtää, että Naton infrastruktuurin sijoittaminen Suomeen johtaisi jännitteiden lisääntymiseen.

Murmansk on Kuolan alueen suurin kaupunki ja Venäjän merkittävin Jäämeren satama. Kuvassa lentotukialus Admiral Kuznetsov telakalla Murmanskissa vuonna 2015.

Kriittisen infrastruktuurin suojaaminen vaatii jatkuvaa harjoittelua eri viranomaisten kesken sekä tiedustelutilannekuvaa.

Venäjän aggressiivinen toiminta on keskeisin sotilaallisten jännitteiden syy Euroopassa. Venäjän kyky mobilisoida sotilaallisia ja yhteiskunnallisia resursseja todennäköisesti riittää ylläpitämään konfliktia Ukrainassa ainakin tulevien vuosien ajan. Lännen tuen merkitys Ukrainan puolustuskyvyllä säilyy kriittisenä.

Venäjä todennäköisesti lisää kaikkien laaja-alaisen vaikuttamisen keinojen käyttöä pyrkiessään aiheuttamaan hajaannusta Naton ja Euroopan unionin sisällä. Näihin keinoihin lukeutuvat kyber- ja informaatiovaikuttaminen, energiapolitiikka, vaikuttaminen energia- ja muuhun kriittiseen infrastruktuuriin, siirtolaisten ohjailu ja erilaiset tiedusteluoperaatiot.

Kiina kasvattaa globaalia vaikutusvaltaansa

Kiinan tavoitteena on saavuttaa maailmanlaajuinen kiistaton poliittinen, taloudellinen, sotilaallinen ja teknologinen suurvalta-asema vuoteen 2049 mennessä, jolloin tulee kuluneeksi 100 vuotta Kiinan kansantasavallan perustamisesta. Se pyrkii kasvattamaan vaikutusvaltaansa ja vahvistamaan asemaansa etenkin suhteessa Yhdysvaltoihin. Kiina esimerkiksi vaikuttaa laaja-alaisesti globaalissa etelässä poliittisesti ja taloudellisesti. Osana suurvaltastrategiaansa Kiina myös kehittää asevoimiaan ja niiden suorituskykyä. Painopiste on merivoimien kehittämisessä. Kiinalla on Naton näkemyksen mukaan tavoitteita, jotka pyrkivät haastamaan Naton intressejä, turvallisuutta ja arvoja. Se vastustaa muiden maiden sotilaallista liittoutumista ja etenkin Naton kaltaisten rakenteiden muotoutumista Aasiaan.

Venäjä on merkittävä kumppani Kiinalle, mutta

se ei ole tasavertainen Kiinan kanssa. Kiina pyrkii hyötymään Venäjän heikosta tilanteesta. Venäjälle Kiina on esimerkiksi merkittävä öljynvientimaa, kun Venäjä on menettänyt energiatulojaan länsimaiden kanssa aiemmin käydystä kaupasta. Kiina osti heinäkuussa (2024) 47 prosenttia venäläisestä öljystä. Venäjän kokonaisviennistä 31 prosenttia meni Kiinaan vuonna 2023, ja noin puolet Venäjän tuonnista tulee Kiinasta. Kiina myös auttaa Venäjää pakotteiden kiertämisessä. Suhteiden tasapaino kääntyy entistä enemmän Kiinaa suosivaksi, ja Venäjä on ajautumassa strategiseen riippuvuussuhteeseen Kiinasta. Venäjän jatkaessa sotaansa Ukrainassa länsimaiden huomio kiinnittyy Kiinan sijaan toisaalle, mikä hyödyttää Kiinaa.

Itämeri strategisesti merkittävä

Pohjolan strateginen merkitys säilyy Ukrainan sodan lopputuloksesta huolimatta. Venäjän strateginen intressi on turvata Itämeren käyttö kaikissa tilanteissa. Venäjän merivoimien toiminnanvapaus Itämerellä on rajallinen, koska kaikki muut Itämeren ranta-valtiot ovat Naton jäseniä. Jo ennen jäsenyyksiään puolustusliitossa Suomi ja Ruotsi ovat pitkään olleet Venäjän silmissä käytännössä osa Natoa.

Vaikka kaasuputket Itämerellä ovat olleet poikki jo syksystä 2022, Venäjän ulkomaankaupasta yli 40 prosenttia kulkee edelleen Itämeren kautta, ja se on Venäjän tärkein öljynvientireitti.

Itämeren pohjassa kulkevien tiedonsiirtokaapeleiden ja energiansiirtoinfrastruktuurin merkitys erityisesti Suomelle ja Baltian maille on keskeinen. Samalla

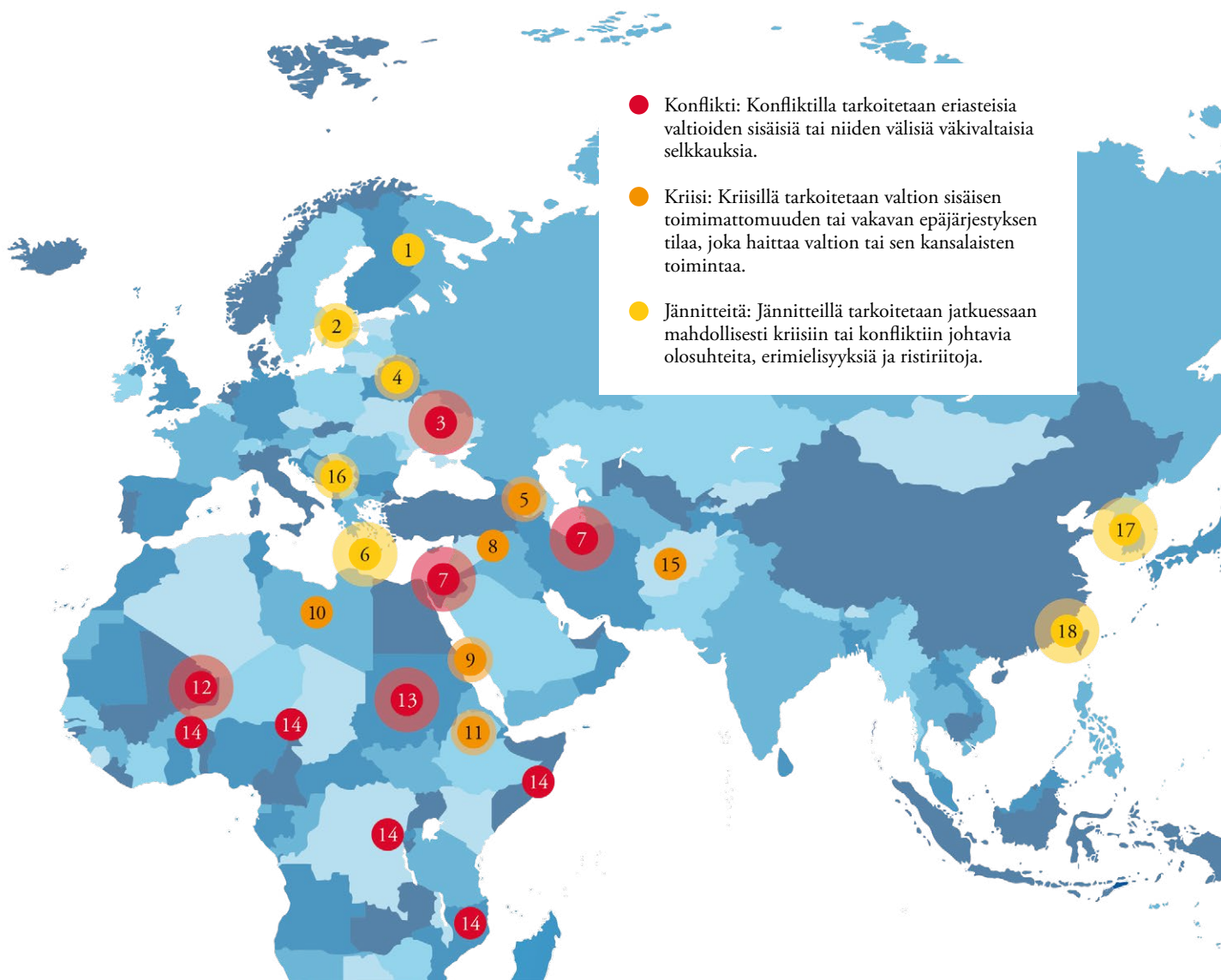
Itämeri on strategisesti merkittävä. Miinalaiva Uusimaa saattaa ranskalaisen FREMM-fregatti FS Aquitaine kansainvälisille vesille Helsingin-vierailun päätteeksi 2024.

niihin kohdistuvan ulkopuolisen vaikuttamisen riski on kasvanut merkittävästi. Infrastruktuuriin kohdistuvan vaikuttamisen tekijän osoittaminen on erittäin vaikeaa, ja teot ovat kiistettävissä.

Arktisen alueen suurvaltadynamiikka

Arktisen alueen turvallisuuspoliittinen merkitys kasvaa ja sotilaallinen vastakkainasettelu lisääntyy. Alueen strateginen merkitys ja taloudellinen potentiaali on tärkeä niin lännelle, Venäjälle kuin Kiinallekin. Talous on myös Venäjän arktisen politiikan keskeinen teema, ja arktisen alueen sotilaallinen kehittäminen kulkee rinta rinnan talouden ja infrastruktuurin kehityksen kanssa. Pakotteet ja Venäjän eristäminen erittäin todennäköisesti hidastavat Venäjän suunnitelmien toteutumista.

Venäjä jatkaa asevoimiensa arktisten suorituskykyjen kehittämistä. Venäjän näkökulmasta arktinen alue on ensisijaisesti sen asevoimien pelikenttä, eikä se suhtaudu myönteisesti ulkopuolisten toimintaan alueella. Arktisen merialueen vapaa käyttö on kriittinen tekijä Venäjän ydinasepidäkkeelle. On kuitenkin mahdollista, että Venäjän eristäminen muusta kansainvälisestä yhteistyöstä lisää sen halukkuutta lisätä yhteistyötä arktisella alueella etenkin Kiinan kanssa. Arktinen alue on yksi Kiinan pitkän aikavälin strategisten suunnitelmien painopistealueista. Tämä todennäköisesti näkyy myös sen asevoimien kehittämisessä tulevina vuosina.

1. Jännitteitä: Venäjän ja Suomen raja-alueella välineellistetyin maahanmuuton seurauksia
2. Jännitteitä: Itämerellä vedenalaisen infrastruktuuriin vaikuttettu, meri- ja lentoliikenteen GPS-häirintää
3. Konflikti: Venäjän laajamittainen hyökkäys Ukrainaan jatkunut helmikuusta 2022
4. Jännitteitä: Valko-Venäjä kohdistaa laaja-alaista vaikuttamista länsivaltoihin
5. Kriisi: Vuoristo-Karabahin vuosikymmeniä jatkunut kriisi edelleen epävakauden lähteenä
6. Jännitteitä: Itäisellä Välimerellä alue- ja luonnonvarakiistat sekä pakolaisvirrat ylläpitävät jännitteitä ja alueellista epävakautta
7. Konflikti: Gazan sodan vaikutukset sekä Israelin ja Iranin kiristyneet välit lisäävät jännitteitä koko Lähi-idän alueella
8. Kriisi: Irakin ja Syyrian sisäiset ongelmat sekä Daishin vastainen taistelu jatkuvat
9. Kriisi: Punaisenmeren turvallisuustilanne jatkuu heikkona alueen konfliktien vaikutusten seurauksena
10. Kriisi: Libyan sisäpoliittinen umpikuja altis ulkopuoliselle vaikutukselle ja turvallisuustilanteen uudelle kärjistymiselle
11. Kriisi: Etiopian sisäinen tilanne edelleen epävakaa paikallisten yhteenottojen jatkuessa
12. Konflikti: Sahelin alueella useat sotilasvallankaappaukset ja Venäjän vaikutusvallan kasvun rappeuttama demokratiakehitys epävakauden pitkittäjänä
13. Konflikti: Sudanin 2023 alkaneella sisällissodalla potentiaalia rajat ylittävään kärjistymiseen
14. Konflikti: Radikaali-islamistiryhmien vastainen toiminta jatkuu useilla alueilla ilman ratkaisuja
15. Kriisi: Keski-Aasiassa Afganistanin tilanne edelleen erittäin epävakaa
16. Jännitteitä: Kosovossa ja Bosnia ja Hertsegovinassa etnisten ryhmien jännitteet jatkuvat taustalla
17. Jännitteitä: Pohjois-Korean toiminta aiheuttaa jännitteitä Korean niemimaalla ja ympäristössä
18. Jännitteitä: Kiinan ja Taiwanin väliset jännitteet edelleen korkealla

Lähi-idän kriisit heijastuvat Suomen turvallisuusympäristöön

Lähi-idän erityyppisillä kriiseillä ja konflikteilla on vaikutuksia esimerkiksi Suomeen kohdistuviin kansainvälisen kriisinhallinnan vaatimuksiin tai Suomeen suuntautuvaan siirtolaisliikkeeseen. Etenkin terroristijärjestö Hamasin lokakuussa 2023 Israeliin tekemällä poikkeuksellisella hyökkäyksellä ja Israelin sen seurauksena käynnistämällä Hamasin toimintakyvyn tuhoamiseen tähtäävällä operaatiolla on todennäköisesti laajat ja pitkäkestoiset vaikutukset alueelliseen voimatasapainoon.

Gazan konflikti laaja-alaisine vaikutuksineen on ollut Venäjälle hyödyllinen. Gaza nousi Ukrainan sodan rinnalle kilpailemaan kansainvälisestä huomiosta, ja se on tarjonnut Venäjälle mahdollisuuksia lännen vastaiseen poliittiseen vaikuttamiseen ja informaatiovaikuttamiseen. Venäjän todelliset mahdollisuudet vaikuttaa vastaavan tyyppisen konfliktin kulkuun ovat kuitenkin rajalliset.

Suomen puolustusjärjestelmän uhkat

Suomen Nato-jäsenyys, tiivistynyt kansainvälinen puolustusyhteistyö sekä Euroopan turvallisuusympäristön muutos ovat lisänneet Venäjän tietotarpeita Suomesta. Tiedustelupalveluiden mielenkiinnon kohteita ovat etenkin Suomen Nato-politiikan toimeenpano, puolustusyhteistyön kehittyminen, kansainvälisten joukkojen toiminta Suomessa sekä Naton esikuntien ja joukkorakenteiden kehittäminen.

Lisäksi Ukrainan sodan aikana on korostunut tarve hankkia tietoa puolustusvälineiteollisuuden tuotantokapasiteetista ja Puolustusvoimien materiaalsen suorituskyvyn kehittymisestä. Puolustusjärjestelmään kohdistuva tiedustelun uhka kohdistuu ensisijaisesti Puolustusvoimien suorituskykyihin ja käyttöperiaatteisiin sekä valmiuteen.

Venäjän tiedustelutoiminta Suomessa on aktiivista. Venäjän sotilastiedustelupalvelu on pyrkinyt päivittämään tiedustelun keinoja vastaamaan paremmin muuttunutta toimintaympäristöä. Menetelmät ovat todennäköisesti aikaisempaa monipuolisempia ja osin improvisoituja. Tämä voi ilmetä esimerkiksi bulvaanien ja välimiesten lisääntyvänä käyttönä sekä entistä suoraviivaisempaa tiedonhankintana. Pyrkimykset värvätä henkilölähteitä tietoverkoissa ja erityisesti venäjämielisillä sosiaalisen median foorumeilla todennäköisesti yleistyvät. Tietoverkoissa tapahtuvan tiedustelun uhka säilyy edelleen merkittävänä.

Tiedustelutoiminnan lisäksi Venäjän sotilastiedustelupalvelulla on kyky toteuttaa ilkvaltaa ja vahingon- tekoja. Ukrainan sodan aikana Venäjä on organisoinut eritasoista tuholais toimintaa useassa Euroopan maassa. Tekijöinä ovat olleet Venäjän värväämät sijaistoimijat, jotka ovat kyenneet toteuttamaan yksinkertaisia iskuja Ukrainan tukeen liittyvään logistiikkaan. Suomessakin erityisesti Ukrainalle annettavaan tukeen kohdistuva vakavan vahingonteon uhka on kasvanut. Venäjällä on tarvittaessa valmius kasvattaa toiminnan intensiteettiä ja kyky kohdistaa vahingon-

Lähi-idän kriisit vaikuttavat kriisinhallintaan ja sotilastiedustelulle asetettuihin tiedonhankintatehtäviin. Kuva Libanonista.

Tiedustelupalvelujen mielenkiinnon kohteena on esimerkiksi kansainvälisten joukkojen toiminta Suomessa. Kuvassa Yhdysvaltojen ilmavoimien F-35-hävittäjä Baana 24 -harjoituksessa Suomessa.

tekoja myös sotilaallisiin kohteisiin tai yhteiskunnan kriittiseen infrastruktuuriin ja huoltovarmuuteen.

Turvallisuusympäristön haasteet ja Suomi

Venäjä katsoo olevansa järjestelmätason konfliktissa lännen kanssa, ja se pyrkii vaikuttamaan erityisesti Naton ja Euroopan unionin yhtenäisyyteen sekä Yhdysvaltojen sitoutumiseen Euroopan puolustusjärjestelyihin. Suomen Nato-jäsenyys ei ole aiheuttanut merkittäviä muutoksia Venäjän sotilaallisen toiminnan tasossa, eikä Suomeen kohdistu välitöntä sotilaallista uhkaa. Pidemmällä aikavälillä Venäjän tavoitteena on koko läntisen suunnan sotilaallinen vahvistaminen, mikä näkyy pyrkimyksenä vahvistaa joukkoja myös Suomen lähialueella.

Suomen sotilaallisessa toimintaympäristössä jännitteet ovat lisääntyneet. Kansainvälisten kriisien ja sotien vaikutukset heijastuvat suoraan ja välillisesti myös Suomeen. Kokonaisuudessaan voidaan sanoa, että turvallisuuden kaikilla osa-alueilla riskit ovat kasvaneet. Suomen toimintaympäristössä ei kuitenkaan ole nähtävissä välitöntä sotilaallisen turvallisuustilanteen edelleen heikkenemistä.

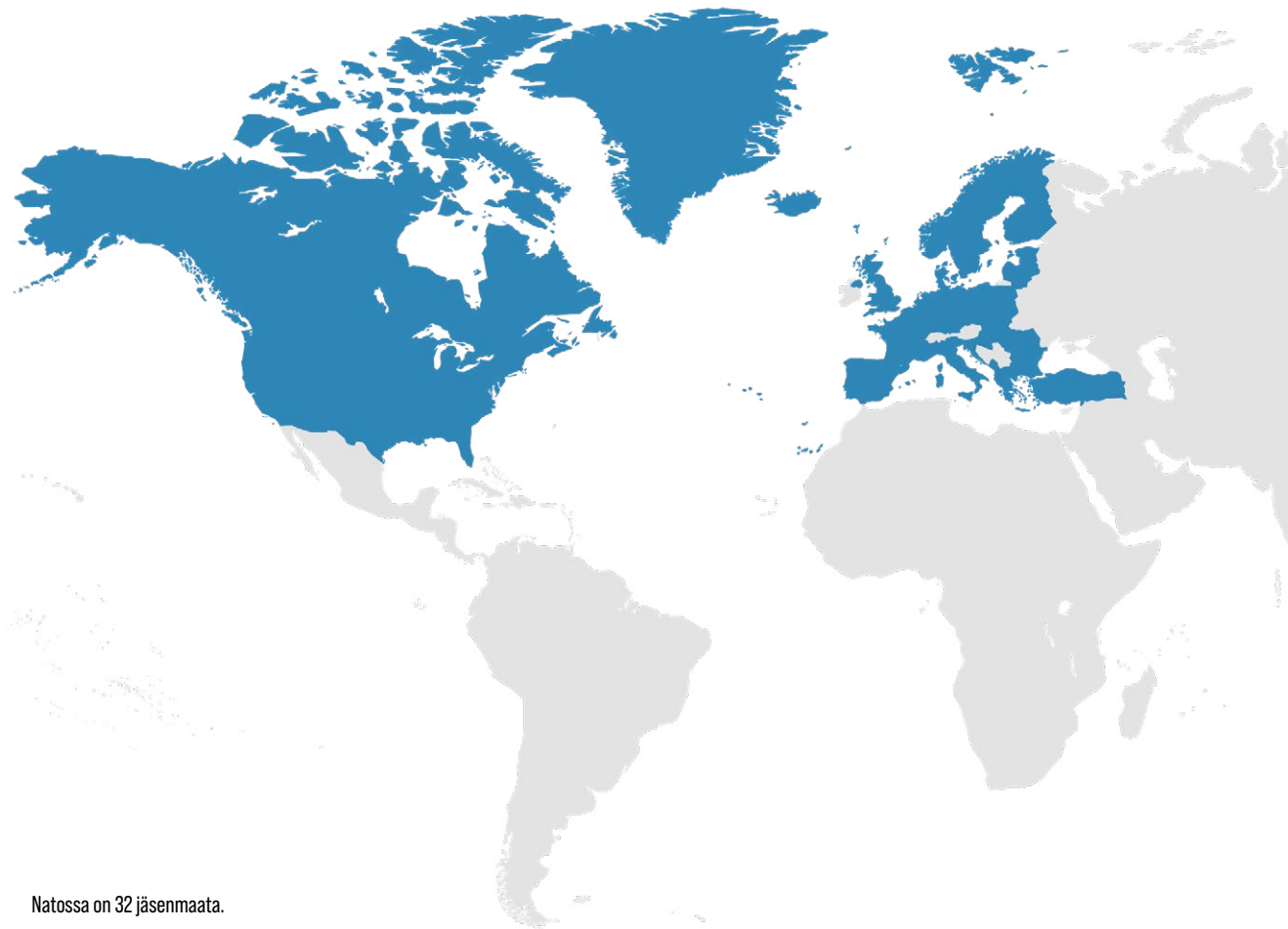

Riskien kasvaminen kaikilla turvallisuuden osa-alueilla luo myös sotilastiedustelulle vaatimuksia.

Suomi Naton jäsenenä

Suomi on aktiivinen toimija Natossa ja kantaa oman osansa velvoitteista osallistuen Naton yhteisen puolustuksen tehtäviin. Puolustusvoimien päätehtävänä on jatkossakin vastata Suomen sotilaallisesta maanpuolustuksesta. Suomen sotilastiedustelu osallistuu Natossa tehtävään tiedustelualan yhteistyöhön, mutta sen päätehtävänä on Suomen sotilaallisen toimintaympäristön seuranta ja analysointi. Globaali turvallisuusympäristö on muutoksessa, mikä korostaa tarvetta yhteistyölle ja tiedustelutiedon jakamiselle päätöksenteon tueksi.

18

Natossa on 32 jäsenmaata.

Nato on puolustusliitto, jonka ydintehtäviin lukeutuvat pelote ja puolustus, kriisien ehkäisy ja hallinta sekä yhteistyövarainen turvallisuus. Liittokunnassa on 32 jäsentä, jotka Pohjois-Atlantin sopimuksen nojalla sitoutuvat auttamaan hyökkäyksen kohteeksi joutunutta liittolaistaan myös sotilaallisesti. Naton yhteinen puolustus perustuu komentorakenteeseen, puolustussuunnitteluun ja harjoituksiin. Sillä ei ole omia operatiivisia sotilasjoukkoja, vaan jäsenmaat luovuttavat niitä sotilasliiton käyttöön erillisin päätöksin ja tarkoin määriteltyjä tehtäviä varten.

Naton päätöksenteko koostuu poliittisesta ja sotilaallisesta päätöksentekohaarasta. Jäsenmaat antavat poliittisen ohjauksen sotilaalliselle rakenteelle, ja liittokunnan päätökset vaativat aina kaikkien jäsenmaiden yksimielisyyden. Korkein päätöksentekoelin on Pohjois-Atlantin neuvosto. Korkein sotilaallinen päätöksentekoelin on sotilaskomitea, joka toimii Pohjois-Atlantin neuvoston alaisuudessa. Naton sotilaallinen komentorakenne koostuu Euroopan-joukkojen komentajan alaisuudessa toimivasta Naton

operaatiojohtoportasta sekä Naton transformaatiojohtoportasta.

Suomi on ollut tämän katsauksen julkaisuhetkellä puolustusliiton jäsen noin kaksi vuotta. Tänä aikana Suomi ja etenkin Puolustusvoimat on oppinut merkittävästi liittokunnan toiminnoista, tavoitteista ja resursseista. Jäsenyys 32 kansakuntaa käsittävässä puolustusliitossa merkitsee sitä, että Suomi kantaa oman osansa velvoitteista ja osallistuu Naton yhteisen puolustuksen tehtäviin erikseen sovittavilla tavoilla. Suomi on jäsenyytensä alusta lähtien ollut aktiivinen toimija, joka osoittaa vastuunkantokykyä ja tahtoa liittokunnan tavoitteiden saavuttamiseksi.

Nato-jäsenyyden myötä Puolustusvoimien päätehtävänä on jatkossakin vastata Suomen sotilaallisesta maanpuolustuksesta. Sama pätee Suomen sotilastiedusteluun: päätehtävänä on Suomen turvallisuusympäristöön ja sitä kautta Suomen turvallisuuteen suoraan ja välillisesti vaikuttavien tekijöiden seuranta ja analysointi, tilanneymmärryksen tukeminen kansal-

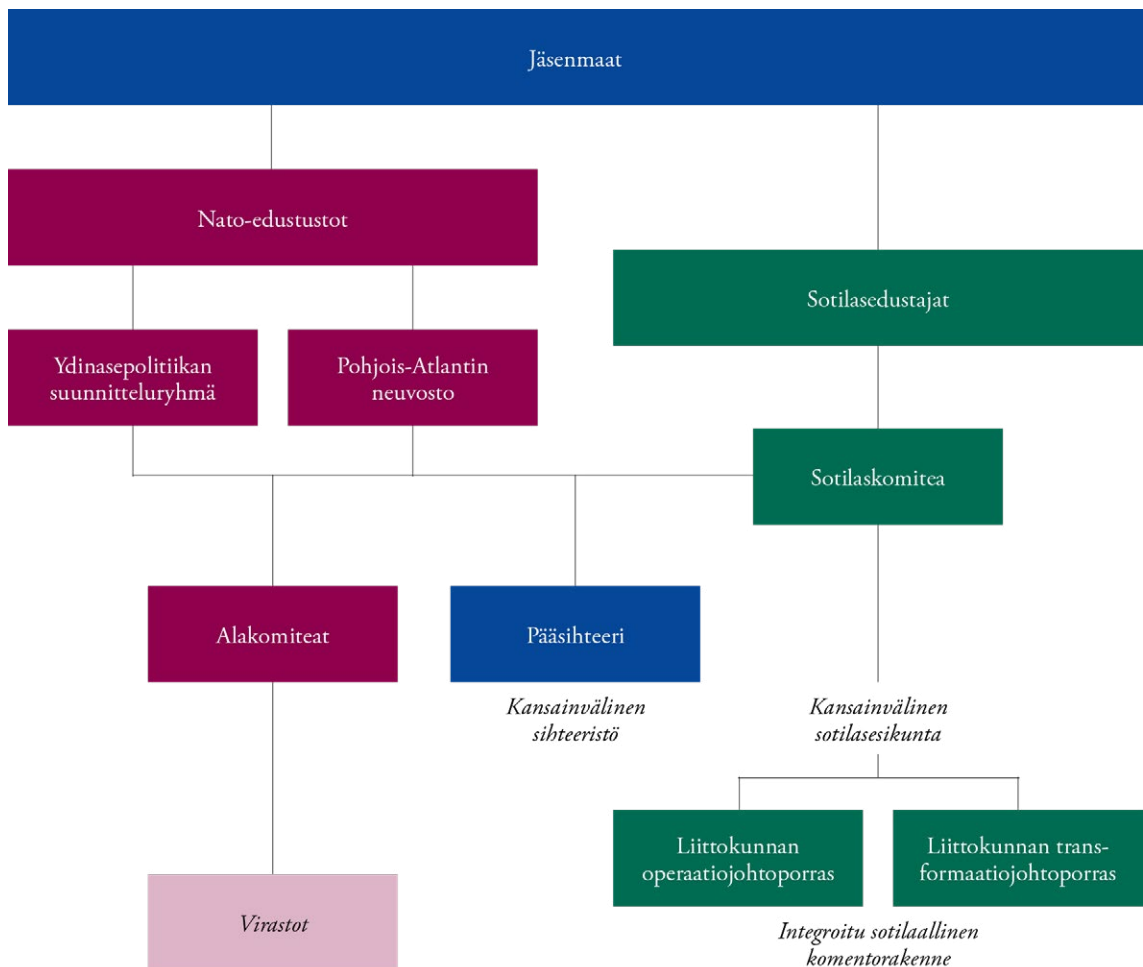
Sotilastiedustelu osallistuu Naton tiedustelualan yhteistyöhön muun muassa Itämeren alueella.

lista sotilaallista ja poliittista päätöksentekoa varten sekä tarvittavan ennakkovaroituksen tuottaminen.

Osana liittolaisvelvoitteiden toimeenpanoa Suomi osallistuu myös Naton piirissä tehtävään tiedustelualan yhteistyöhön. Naton päätöksenteko tarvitsee tuekseen ajantasaista tiedustelutietoa. Globaali turvallisuusympäristö on jatkuvassa muutoksessa, ja Nato joutuu varautumaan yhä monimuotoisempiin globaaleihin uhkiin, joiden ennakointi tarvitsee uusia suorituskykyjä sekä liittolaisten päättävistä yhteistoimintaa. Jatkuvassa muutoksessa oleva turvallisuusympäristö korostaa tarvetta tiiviille yhteistyölle ja tiedonjakamiselle. Naton päätöksentekoa tuetaan pidemmän aikavälin strategisilla arvioilla sekä tilannekuvatuotteilla, jotka keskittyvät lyhyemmälle aikavälille. Keskeisenä tehtävänä on myös tarvittaessa varoittaa Naton päätöksentekijöitä sellaisista koko

liittokunnan sekä yksittäisten liittolaisten turvallisuuteen vaikuttavista kehityskuluista, joiden perusteella Nato säätelee pelotettaan ja tarvittaessa aktivoi toimia puolustuksen tarpeisiin.

Naton uhkaympäristö on dynaaminen. Naton pääuhat ovat Washingtonin huippukokouksen julkilausuman mukaisesti Venäjä ja terrorismi, mutta myös uudet teknologiat, toimintaympäristöt ja potentiaaliset uhat ovat merkittävä osa Naton päätöksenteon tueksi tuotettavaa toimintaympäristötietoisuutta. Lisäksi Naton kahdella sivustalla, idässä ja etelässä, ilmenevät alueelliset epävakaudet muodostavat keskeisen tekijän Naton pelotteen ja puolustuksen kehittämisen lähtökohtana. Liittolaiset kehittävät Naton toimintatapoja ja prosesseja Naton tarvitseman päätöksenteon tueksi myös tiedustelun alalla.

Naton työskentelyrakenne

Naton päämaja sijaitsee Brysselissä, jossa sen kaikki 32 jäsenmaata ovat edustettuina.

Dynaamisen uhkaympäristön vuoksi Naton tiedustelutuotannon keskeisenä tavoitteena on tarjota liittokunnan poliittiselle ja sotilaalliselle päätöksenteolle korkealaatuista, asiakaslähtöistä ja oikea-aikaista tiedustelutietoa toimintaympäristötietoisuuden ja tilanneymmärryksen tueksi. Kaikkien 32 liittolaisen tiedusteluyhteistyön keskeinen osa on voimavarojen yhdistäminen, päällekkäisyyksien välttäminen ja resurssien optimaalinen ja tehokas käyttö.

Naton päivittäisiä asioita hoidetaan komiteoissa, joita on yhteensä yli neljäsataa. Myös Naton päämaja Brysselissä toimii komitearakenteena jäsenmaiden ohjauksessa. Tiedustelun alalla kaksi keskeistä komiteaa ovat siviili- ja sotilastiedustelukomiteat, joissa jäsenmaiden tiedustelu- ja turvallisuuspalvelut edustavat maataan. Siviilitiedustelukomitean tehtävänä on toimia Pohjois-Atlantin neuvostolle neuvo-antavassa roolissa muun muassa liittokuntaa uhkaavan vakoilun ja terrorismin kysymyksissä. Sotilastiedustelukomitean tehtävänä on tukea sekä Pohjois-Atlantin neuvostoa että Naton sotilaskomiteaa. Naton sotilastiedustelukomitean eräs keskeinen tehtävä on antaa strategista ohjausta Naton tiedustelurakenteille. Suomen sotilastiedustelu osallistuu sotilastiedustelukomitean ja siihen liittyvien lukuisten työryhmien

toimintaan. Sotilastiedustelu osallistuu liittokunnan tilanneymmärryksen tukemiseen, millä tuetaan Naton keskeisten tehtävien, erityisesti pelotteen ja puolustuksen, vahventamista.

Merkittävä toimija Naton tiedustelussa on päämajan tiedustelu- ja turvallisuusosasto (Joint Intelligence and Security Division), jonka johtajana toimiva apulaispääsihteeri on keskeinen tekijä sekä poliittisen päätöksenteon tarvitseman tilannetietoisuuden tukemisen että Naton tiedustelutoimien strategisen johtamisen kannalta. Apulaispääsihteeri johtaa päämajan tiedustelutuotantoa sekä siviilitiedustelu-, sotilastiedustelu- ja turvallisuusalan toimintoja. Apulaispääsihteeri tekee yhteistyötä Naton Euroopan-joukkojen komentajan ja hänen alaistensa johtoportaiden kanssa tiedusteluun liittyvissä kysymyksissä.

Naton tiedustelu toimii Joint Intelligence, Surveillance and Reconnaissance -toimintamallin mukaisesti. Se tarkoittaa toimintaympäristön kokonaisvaltaista ymmärrystä, joka muodostetaan sekä poliittisen että sotilaallisen päätöksenteon tueksi kaikissa ulottuvuuksissa (maa, meri, ilma, avaruus ja kyber) tehtävällä tiedonhankinnalla ja analyysillä.

Laki sotilastiedustelusta sekä laki sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta Puolustusvoimissa

Sotilastiedustelu astui uuteen aikakauteen, kun laki sotilastiedustelusta tuli voimaan vuonna 2019. Laki antoi sotilastiedustelulle uusia toimivaltuuksia ja määritteli sen tehtäväkenttää aikaisempaa tarkemmin.

22

Eduskunta säätii lain sotilastiedustelusta 2019.

Tiedustelumenetelmien käyttö on juridisesti tarkasti rajattua.

Sotilastiedustelulaki sitoo sotilastiedustelun poliittiseen ohjaukseen. Ylimmän valtiojohdon valmistelevasti käsittelemät sotilastiedustelun tiedonhankinnan kohteita koskevat painopisteet määrittävät sen, mistä sotilastiedustelun kohteista sotilastiedustelu hankkii tietoa valtionjohdon päätöksenteon tueksi. Painopisteiden perusteella Pääesikunnan tiedustelupäällikkö käskee sotilastiedustelulle tiedustelutehtävän, mikä muodostaa tiedonhankinnan oikeudellisen perustan.

Tiedustelumenetelmien käyttö

Tiedustelutehtävää suorittaessaan sotilastiedusteluviranomainen käyttää erilaisia keinoja annetun tehtävän suorittamiseksi. Sotilastiedustelun kohteet pyrkivät lähtökohtaisesti salaamaan toimintansa ja välttämään sen, että niitä koskeva tieto olisi helposti ulkopuolisen saatavissa. Sotilastiedustelulain 4. luvun tiedustelumenetelmät ovatkin järeämpi keino

Laki sotilastiedustelusta 4 § Sotilastiedustelun kohteet

Sotilastiedustelun kohteena on seuraava toiminta, jos toiminta on luonteeltaan sotilaallista:

- 1) vieraan valtion asevoimien ja niihin rinnastuvien järjestäytyneiden joukkojen toiminta ja toiminnan valmistelu;
- 2) Suomen maanpuolustukseen kohdistuva tiedustelutoiminta;
- 3) joukkotuhoaseiden suunnittelu, valmistaminen, levittäminen ja käyttö;
- 4) vieraan valtion sotatarvikkeiden kehittäminen ja levittäminen;
- 5) kansainvälistä rauhaa ja turvallisuutta vakavasti uhkaava kriisi;
- 6) kansainvälisten kriisinhallintaoperaatioiden turvallisuutta vakavasti uhkaava toiminta;
- 7) Suomen kansainvälisen avun antamisen ja kansainvälisen muun toiminnan turvallisuutta vakavasti uhkaava toiminta.

Lisäksi sotilastiedustelun kohteena on vieraan valtion toiminta tai muu sellainen toiminta, joka vakavasti uhkaa Suomen maanpuolustusta tai vaarantaa yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja.

hankkia tietoa, jota muutoin ei olisi saatavissa. Koska tiedustelumenetelmien käytöllä saatetaan loukata perustuslaillista yksityiselämän suojaa, niiden käyttö on mahdollista ainoastaan laissa säädettyjen edellytysten täytyttyä. Tuomioistuimien ratkaisee syvälle perus- ja ihmisoikeuksiin puuttuvien menetelmien käytön.

Toimivaltuuksien käyttö on kasvanut, koska tiedonhankinnalle tiedustelumenetelmin on ollut tarve ja se on ollut välttämätöntä. Kasvu osoittaa, että toimivaltuuksille on ollut erityistä tarvetta. Menetelmien käyttö on ollut tosiasiallisesti hyödyllistä sotilastiedustelun tarkoituksen toteuttamiseksi.

Sotilastiedustelulain toimivuus

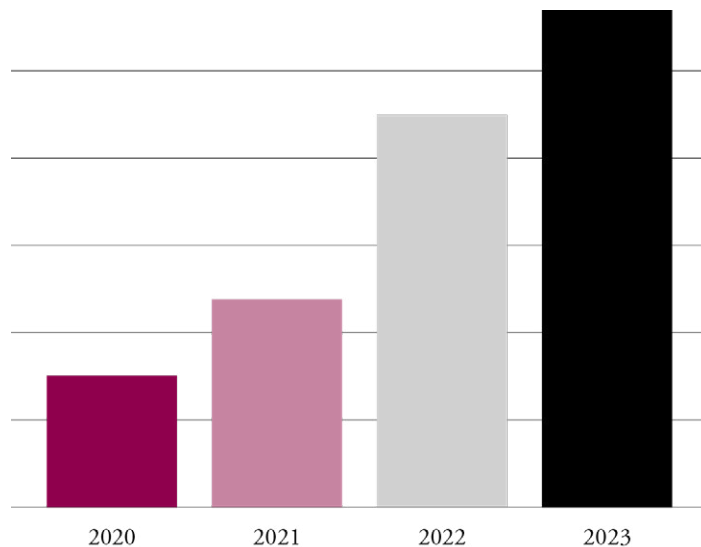
Sotilastiedustelulaki oli voimaan tullessaan täysin uudenlaista sääntelyä. Sotilastiedusteluviranomainen on lain soveltamisesta saatujen kokemusten perusteella havainnut tiettyjä tarpeita lainsäädännön muutoksille.

Sotilastiedusteluviranomainen katsoo Suojelupoliisin tavoin, että pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävään tilaan liittyvä tiedustelukielto olisi hyvä ottaa

tarkastelun kohteeksi ja arvioida kiellon poistamista kokonaan tai ainakin muutettavaksi siten, ettei kielto koskisi valtiollista toimijaa, kuten esimerkiksi ulkomaista tiedustelu-upseeria. Lisäksi tekninen laitetarkkailu -tiedustelumenetelmän on todettu olevan jossain määrin vaikeasti käytännössä sovellettava, sillä menetelmän käyttö edellyttää varsin tarkkaa etukäteistä tietoa laitteesta, johon tiedustelumenetelmän käyttö kohdistuisi. Tiedustelutoiminnassa on tyypillistä se, että kohteet pyrkivät peittelemään tietoa siitä, millaisia tietokoneita tai muita vastaavia teknisiä laitteita heillä on käytössä. Tällöin tarkempi tieto laitteesta tai sen luonteesta voi käydä ilmi vasta hetkellä, jolloin menetelmän käyttö voidaan aloittaa. Sotilastiedusteluviranomainen pitää tarpeellisena pohtia teknistä laitetarkkailua muutettavaksi siten, että menetelmän käyttöä voitaisiin tietokoneen tai muun vastaavaan tekniseen laitteeseen lisäksi kohdistaa myös henkilöön.

Sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta annetun lain kokonaisuudistus

Sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta annetun lain (255/2014) uudistuksen tavoitteena on varmistaa

Päätökset tiedustelumenetelmien käytöstä 2020-2023

Puolustusvoimien ja erityisesti Pääesikunnan rikos-
torjuntaa koskevan sääntelyn ajantasaisuus ottaen
huomioon lain voimaantulon jälkeen tapahtuneet
toimintaympäristön muutokset sekä varmistaa, että
Pääesikunnalla on mahdollisuus toteuttaa lakisäätei-
set tehtävänsä kaikissa valmiustilanteissa normaali-
oloista poikkeusoloihin.

Sääntelyllä pyritään siihen, että Pääesikunnalla on
tarvittavat itsenäiset toimivaltuudet tehtäviensä suo-
rittamiseen eikä sääntely nojaa toisen viranomaisen

toimivaltaan tai toimivaltuuksiin kuten voimassa
olevassa laissa. Tavoitteena on tehokkaammin tun-
nistaa, paljastaa ja estää Suomen sotilaalliseen maan-
puolustukseen kohdistuvia sisäisiä ja ulkoisia uhkia,
joita esimerkiksi vieraiden valtioiden tiedustelupalve-
lut, yksittäiset henkilöt tai organisaatiot tarkoituksel-
lisesti kohdistavat maahamme. Sääntelyn tavoitteena
on myös näiltä osin parantaa rikosvastuun tehok-
kaampaa toteutumista sekä suojella yhteiskunnan
turvallisuutta.

Tiedustelumenetelmien käyttö edellyttää laissa säädettyjen edellytysten täyttymistä.

Sotilastiedustelun organisaatio ja suorituskyvyt

Sotilastiedustelun tarkoitus on tuottaa tiedustelutietoa tarvitsijoilleen. Sotilastiedustelu on osa Puolustusvoimia, ja se palvelee sekä Puolustusvoimien eri johtamistasoja että erityisesti Puolustusvoimien johtoa sekä valtiojohtoa.

26

Tasavallan presidentti on keskeinen tiedustelutiedon loppukäyttäjä.

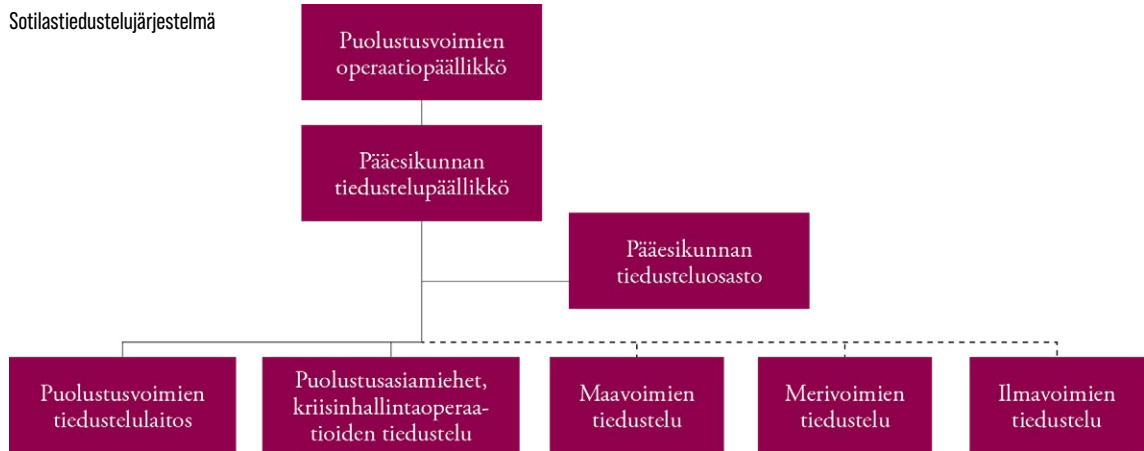
Sotilastiedustelu tuottaa tilannekuvaava puolustushaarojen operaatioiden tueksi.

Sotilastiedustelun tarkoituksena on hankkia ja käsitellä tietoa Suomeen kohdistuvasta tai Suomen turvallisuusympäristön kannalta merkityksellisestä sotilaallisesta toiminnasta tai muusta toiminnasta, joka vakavasti uhkaa Suomen maanpuolustusta tai vaarantaa yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja. Tietoja tarvitaan, jotta sotilastiedustelu kykenee antamaan tarvittavan ennakkovaroituksen Suomeen kohdistuvasta sotilaallisesta uhkasta sekä tuottamaan riittävän toimintaympäristötietoisuuden Puolustusvoimien ja valtio johdon päätöksenteon tukemiseksi sekä Puolustusvoimien lakisäätöisten tehtävien suorittamiseksi.

Puolustusvoimien tehtävänä on Suomen sotilaallinen puolustaminen, muiden viranomaisten tukeminen, osallistuminen laissa määriteltyyn kansainvälisen avun antamiseen ja yhteistoimintaan, sekä osallistuminen kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan. Osana Puolustusvoimia ja Suomen sotilaallista puolustamista sotilastiedustelun tehtävänä on Suomen kansan elinmahdollisuuksien, perusoikeuksien ja valtio johdon toimintavapauden turvaaminen sekä laillisen yhteiskuntajärjestyksen puolustaminen. Sotilastiedustelu osallistuu myös Puolustusvoimien kansainvälisiin tehtäviin, kuten sotilaallisen avun antamiseen ja vastaanottamiseen sekä sotilaallisiin kriisinhallintaoperaatioihin ja täyttää omat tehtävänsä osana puolustusliitto Natoa. Sotilastiedustelun toiminnassa korostuvat oikea-aikaisuus sekä tuotetun tiedustelutiedon luotettavuus ja käyttökelpoisuus.

Puolustushaaran tiedustelu tekee kiinteää yhteistoimintaa esimerkiksi tutkavalvonnan kanssa.

Sotilastiedustelun rakenne

Sotilastiedustelu on osa Puolustusvoimien operaatiopäällikön johtamaa Puolustusvoimien operatiivista toimintaa. Sotilastiedustelun tehtävien suunnittelusta ja toteuttamisesta vastaa Pääesikunnan tiedusteluosasto. Sitä johtaa Pääesikunnan tiedustelupäällikkö. Hän myös ohjaa Puolustusvoimien tiedustelulaitosta. Tiedustelulaitoksen tehtäviin kuuluu sotilaallisen toimintaympäristön seuraaminen, arviointi ja raportointi. Puolustusvoimien tieduste-

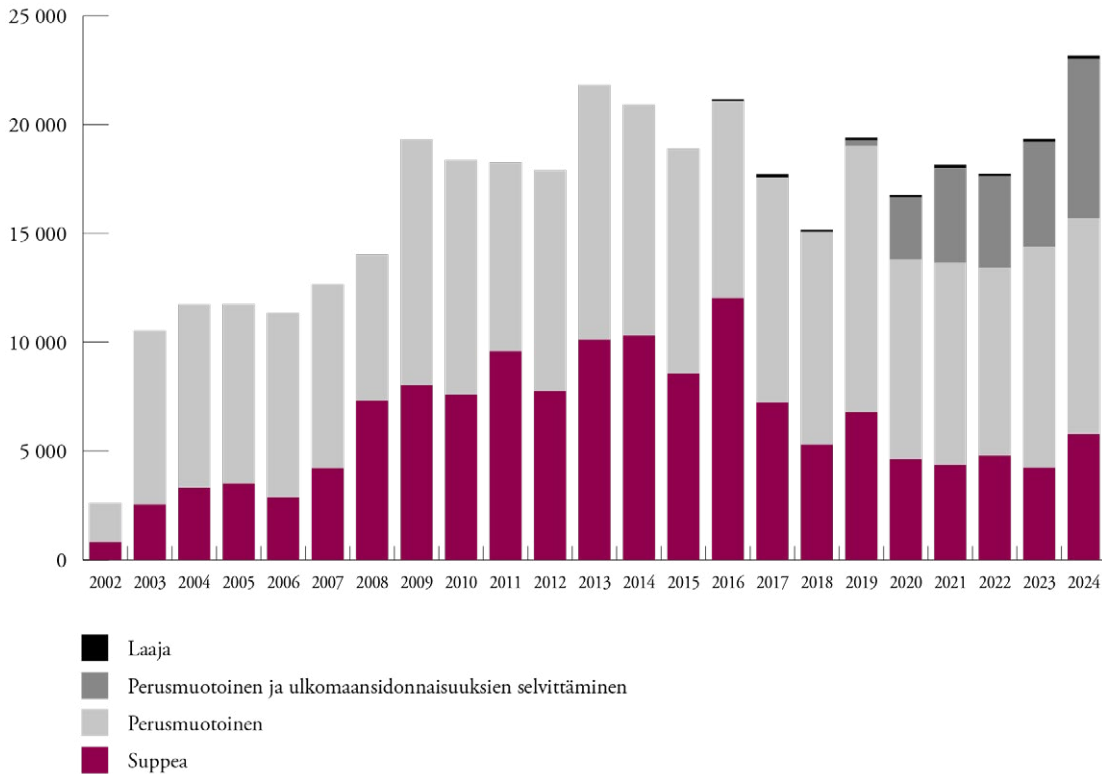
lulaitos vastaa myös puolustusministeriön ja Puolustusvoimien paikka- ja olosuhdetietopalveluista.

Puolustushaaroilla eli Maa-, Meri- ja Ilmavoimilla on omat tiedusteluorganisaationsa, ja näiden tehtävänä on ensisijaisesti tukea puolustushaarakomentajien päätöksentekoa sekä joukkojen operointia tuottamalla tilannekuvaa ja arvioita lähialueen tapahtumista. Puolustushaaran tiedustelu tekee kiinteää yhteistoimintaa alueellisen koskemattomuuden valvontaan osallistuvien joukkojen ja tahojen kanssa.

Sotilasvastatiedustelu hankkii tietoja tiedustelutoiminnasta, joka uhkaa esimerkiksi yhteiskunnan kriittistä infrastruktuuria ja elintärkeitä toimintoja.

Laadittujen henkilöturvallisuusselvitysten määrä 2002-2024

Lisäksi puolustushaaroissa koulutetaan ja varustetaan tiedustelujoukkoja poikkeusolojen tehtäviin. Pääesikunnan tiedustelupäällikkö ohjaa operatiivisesti puolustushaaratiedustelua.

Sotilasvastatiedustelu osa sotilastiedustelua

Sotilasvastatiedustelu on osa Puolustusvoimien tiedustelujärjestelmää. Se hankkii ja käsittelee tietoja Suomen maanpuolustukseen kohdistuvasta tiedustelutoiminnasta, joka uhkaa Suomen maanpuolustusta tai yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja. Se paljastaa ja ennalta estää Puolustusvoimiin ja Suomen sotilalliseen maanpuolustukseen kohdistuvia tiedusteluun, tuhotöihin, terrorismiin, järjestäytyneeseen rikollisuuteen sekä tietoverkkohyökkäyksiin liittyviä uhkia ja rikoksia.

Sotilasvastatiedustelun tavoitteena on tunnistaa ulkomaisten tiedustelu- ja turvallisuuspalveluiden aiheuttama uhka sekä niiden toimintaperiaatteet ja tavoitteet. Päämääränä on suojata maanpuolustuksen

keskeisiä toimijoita tiedustelun uhkalta sekä tuottaa poliittiselle ja sotilaalliselle johdolle ennakoilmoituksia toimintaympäristön ja uhkien muutoksista.

Sotilasvastatiedustelu toimii myös määrättyinä turvallisuusviranomaisena (Designated Security Authority, DSA), laatii henkilö- ja yritysturvallisuusselvityksiä sekä hyväksyy tietojärjestelmiä ja salausratkaisuja.

Tiedustelun toiminta

Tiedustelun toimintaa havainnollistetaan usein syklisenä prosessina. Tiedustelusyklin viisivaiheisessa kehässä toimintaympäristötietoisuuden vaatimukset saadaan tiedustelutiedon tarvitsijalta, joka sotilas-tiedustelussa voi olla esimerkiksi Puolustusvoimien johto, valtioneuvosto tai tasavallan presidentti. Ohjausvaiheessa arvioidaan, minkälaisia tietotarpeita ja -vaatimuksia tiedon tarvitsijalla on ja miten tietotarpeet täytetään. Ohjausvaiheessa myös aloitetaan tiedustelutietovaatimusten ja tiedonhankinnan hallintaprosessi, jossa selvitetään, mitä kysytystä aihees-

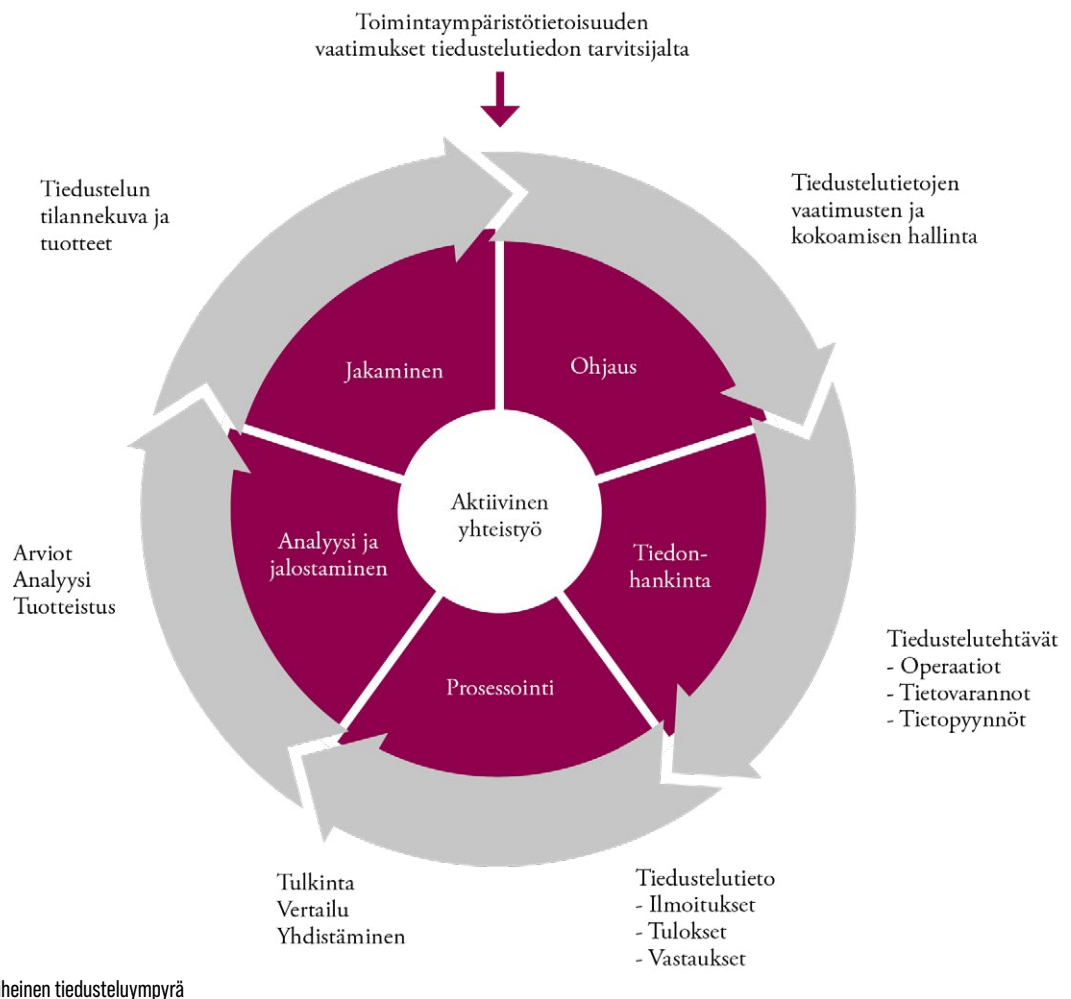
ta tiedetään ennestään ja millaisia lähteitä tietotarpeeseen vastaamiseksi on. Tämän jälkeen päätetään, onko tarpeen aloittaa tiedonhankintaoperaatio, jotta tietotarpeeseen voidaan vastata.

Tiedonhankintavaiheessa annetaan tiedustelutehtävät eri tiedustelulajeille, jotka toteuttavat tiedonhankinnan. Saatu tiedustelutieto prosessoidaan eli tulkitaan, vertaillaan ja yhdistellään analyysia varten. Seuraavassa vaiheessa prosessoitua tietoa analysoidaan ja jalostetaan edelleen, jotta tiedustelutieto olisi mahdollisimman laadukasta. Jalostettu tiedustelutieto tuotteistetaan raportiksi tai muuksi tarpeenmukaiseksi tiedustelun tuotteeksi ja toimitetaan seuraavassa vaiheessa oikea-aikaisesti tiedontarvitsijalle. Tiedustelutiedon loppukäyttäjän antama palaute saadusta tiedustelutiedosta kehittää osaltaan ohjausta. Tiedustelusykli on voimakkaan yksinkertaistava malli, eikä todellisuus ole niin selkeä, mutta

syklin vaiheet kuvaavat tiedustelun toimintaa ja sen perusprosesseja.

Keinoja, joilla tiedustelutietoja hankitaan tiedusteluanalyysia varten, kutsutaan tiedonhankintamenetelmiksi. Tietyä tiedonhankintamenetelmää ja siihen liittyvää prosessointia sekä valitulla menetelmällä hankitun tiedon analyysia kutsutaan tiedustelulajiksi. Tiedustelun tiedonhankintatehtävän toteuttamiseksi voidaan käyttää tilanteen mukaan useita tiedustelulajeja yhdessä tai yhdenkin tiedustelulajin suorituskyvyt voivat riittää tehtävän toteuttamiseen.

Tiedustelutietoa hankitaan myös puolustusasiainmiestoiminnan kautta. Puolustusasiainmiesten yhtenä tehtävänä on tietojen hankkiminen asemamaan turvallisuuspolitiikasta ja asevoimista sekä niistä raportointi Puolustusvoimien johdolle. Tiedustelulajeissa toiminta sijoittuu henkilötiedusteluun.

Puolustusasiamiesten tiedonhankinta on luonteeltaan avointa ja diplomaattisen toimintakulttuurin mukaista.

Sotilastiedustelu tekee myös kansallista ja kansainvälistä yhteistyötä. Naton jäsenyyden myötä puolustusliitto muodostaa erittäin tärkeän kansainvälisen yhteistyökehyksen sotilastiedustelulle.

Tiedustelu ja sen salassapidettävyys

Tiedustelu ja siihen liittyvät kokonaisuudet ovat salassa pidettäviä asioita. Tiedustelun on suojeltava toisaalta omia lähteitään ja tietoaan sekä myös tietovajeitaan ja toisaalta henkilöstöään, omia toimintatapamallejaan ja suorituskykyään. Tietolähteen paljastuminen voi johtaa lähteen menettämiseen. Pienien ja itsessään merkityksettömien kokonaisuuksien yhdistämisellä voidaan saada merkityksellistä tietoa

ja luoda kokonaiskuvaa tiedusteltavasta kohteesta. Tiedustelu pitää toimintatapamallinsa salaisina myös siksi, että onnistunut operaatio voidaan tarvittaessa toistaa.

Tiedustelun suorituskykyä ja organisaatioita kehitetään päämäärätietoisesti vastaamaan tulevaisuuden haasteisiin, jotta päätöksentekijöiden toimintaympäristötietoisuus säilyy niin korkealla tasolla kuin suinkin mahdollista.

Sotilastiedustelulle tiedustelutiedon tarve voi tulla esimerkiksi puolustusministeriltä. Kuvassa puolustusministeri Antti Häkkinen puhuu Ritarihuoneella.

Tiedustelulajeja

Akustinen tiedustelu (ACINT, Acoustic Intelligence) on osa ominaispiirre- ja tunnistetiedustelua. Sillä kerätään ja prosessoidaan akustisia ilmiöitä. Akustista tiedustelua tehdään erityisesti vedessä.

Avointen lähteiden tiedustelu (OSINT, Open Source Intelligence) tarkoittaa tiedonhankintaa kaikkien saatavilla olevista julkisista lähteistä. Tällaisia ovat muun muassa sosiaalinen media, perinteinen media, viralliset lausunnot ja asiakirjat sekä tutkimuskirjallisuus.

Elektroninen mittaustiedustelu (ELINT, Electronic Intelligence) on radiosignaalityiedustelun osa-alue, jossa tiedustelutietoa tuotetaan muista radioläheteistä kuin viestintään käytettävistä läheteistä. Tyypillisimpiä kohteita ovat tutka- ja navigointisignaalit.

Geotiedustelu (GEOINT, Geospatial Intelligence) koostuu kuva-aineistojen analysoinnista ja paikkatietotiedustelusta, jossa käsitellään maantieteelliseen paikkaan sidottua informaatiota kuvaamaan sekä arvioimaan kohteen ominaisuuksia.

Henkilötiedustelu (HUMINT, Human Intelligence) on tiedustelulaji, joka kohdistuu ihmisiin ja heillä oleviin tietoihin.

Kuvaustiedustelu (IMINT, Imagery Intelligence) tarkoittaa tiedustelun kohteiden kuvaamista ja kuvien tulkintaa.

Lääketieteellinen tiedustelu (MEDINT, Medical Intelligence) tarkoittaa ihmisten ja eläinten terveyteen liittyvien kokonaisuuksien tiedustelua. Sen pyrkimyksenä on erityisesti tunnistaa terveysuhkia ja analysoida niistä omille joukoille aiheutuvia riskejä.

Ominaispiirre- ja tunnistetiedustelu (MASINT, Measurement and Signatures Intelligence) on tekninen tiedustelulaji. Sillä pyritään havaitsemaan tai tunnistamaan koh-

de, seuraamaan sitä ja kuvailemaan kohteen ominaispiirteet. Esimerkkinä ominaispiirre- ja tunnistetiedustelusta voi pitää valvontaan käytettävien akustisten sensoreiden ja seismologisten sensoreiden tuottaman tiedon hyödyntämistä sekä suojeluun liittyvää näytteiden ottamista ja analysointia.

Signaalitiedustelu (SIGINT, Signals Intelligence) tarkoittaa tiedustelua, jonka kohteena ovat sähkömagneettiset signaalit. Suomessa signaalitiedustelu jakautuu radiosignaalityiedusteluun, tietoliikennetiedusteluun ja tietojärjestelmätiedusteluun. Radiosignaalityiedustelu jakautuu tyypillisesti viestitiedusteluun (COMINT, kohteena viestintä), mittaustiedusteluun (ELINT, kohteina tutkasignaalit) ja instrumentointisignaalien tiedusteluun (FISINT, kohteina järjestelmien sisäiset signaalit). Tietoliikenne- ja tietojärjestelmätiedustelun kokonaisuutta kutsutaan tietoverkotiedusteluksi.

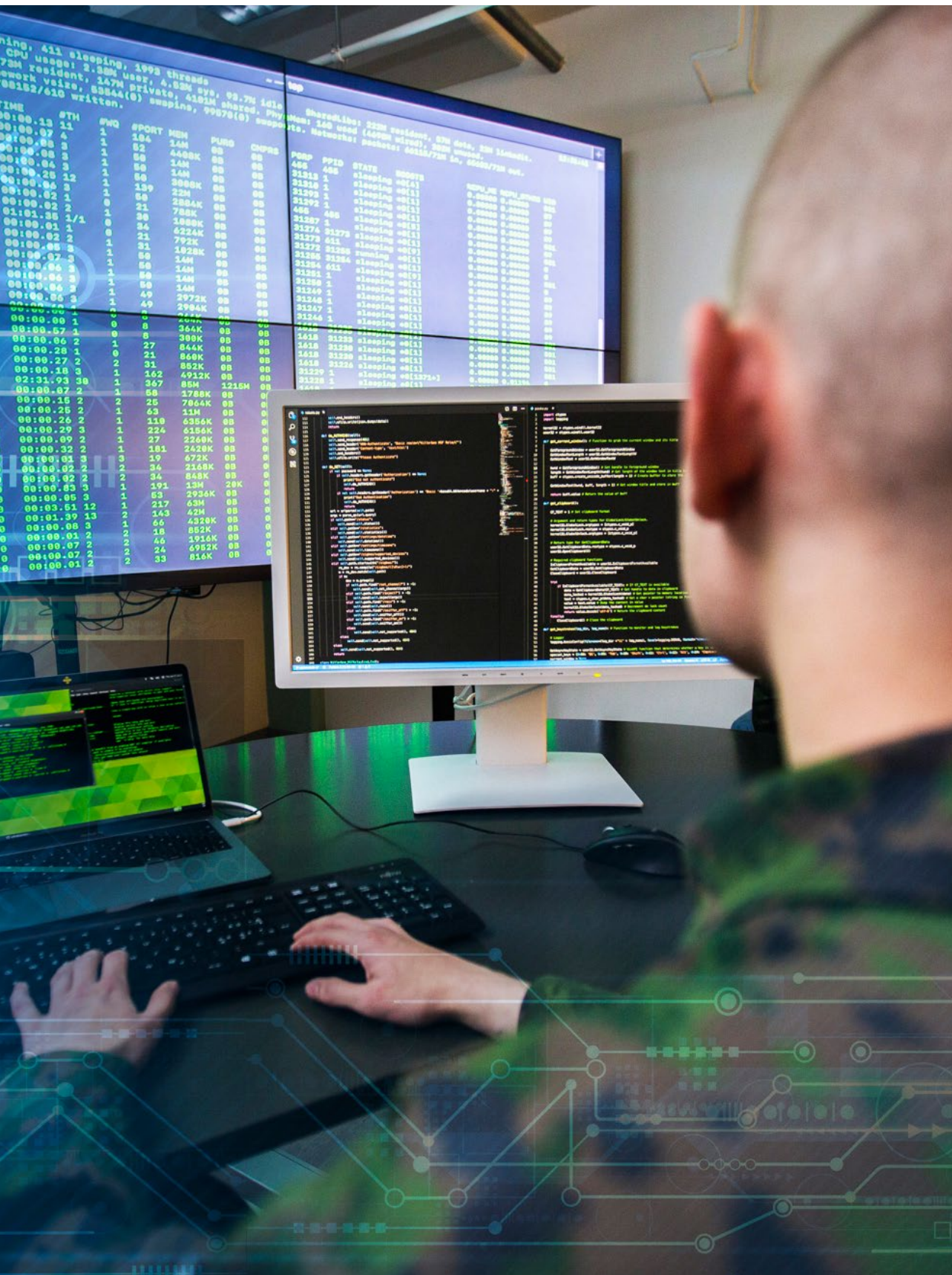
Teknologiätiedustelu (TECHINT, Technological Intelligence) tarkoittaa asevoimien käyttämien aseiden, muiden järjestelmien ja varusteiden tutkimista vasta-aseiden ja toimintatapojen kehittämisen pohjaksi.

Vieraiden laitteiden teknisten instrumentointisignaalien tiedustelu (FISINT, Foreign Instrumentation Signals Intelligence) on radiosignaalityiedustelun osa-alue, jossa tiedustelun kohteena ovat teknisten järjestelmien väliset tekniset signaalit, jotka eivät sisällä luottamuksellista viestintää.

Viestitiedustelu (COMINT, Communications Intelligence) on radiosignaalityiedustelun osa-alue, joka kohdistuu radioaalloilla välitettyihin tiedonsiirtosignaaleihin. Tiedustelun kohteena voivat olla signaalin informaatioisäältä, tekniset parametrit, signaalilähteen sijainti tai mikä tahansa muu signaaliin liittyvä informaatio, joka tuottaa tiedustelutietoa signaalin käyttäjistä tai käytetystä järjestelmästä.

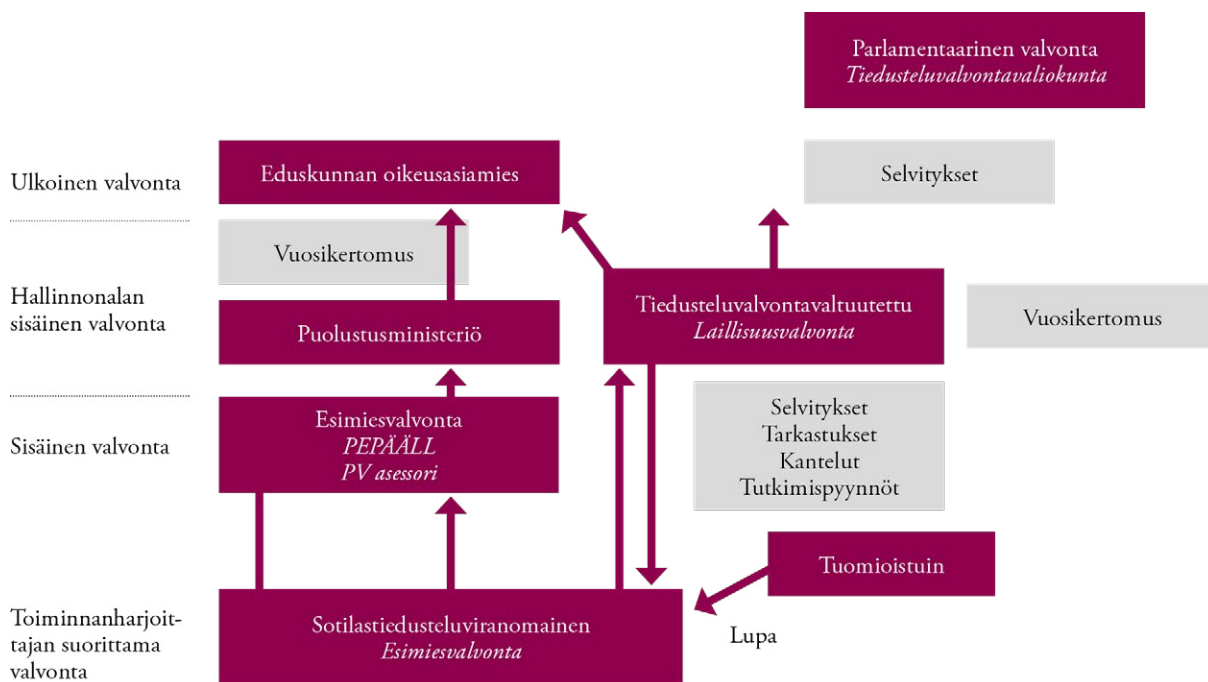
Sotilastiedustelun laillisuusvalvonta

Sotilastiedustelua valvotaan sekä sisäisesti että ulkoisesti. Suomen sotilastiedusteluun kohdistuva valvonta on kansainvälisestikin arvioiden perusteellista ja kattavaa.

34

Eduskunnan tiedusteluvalvontavaliokunta huolehtii sotilastiedustelun parlamentaarisesta valvonnasta.

Sotilastiedustelun laillisuusvalvonta on monikerroksinen ja kattava.

Tiedustelu palvelee valtion ja sen yhteiskunnan suojautumista ulkoisilta uhkilta. Yhteiskunnan jäsenten on voitava luottaa tiedustelutoiminnan lainmukaisuuteen ja siihen, että toiminta täysimääräisesti palvelee yhteiskunnan jäsenten etua. Tiedustelutoiminta oikeusvaltiossa edellyttääkin kattavaa ja riippumatonta laillisuusvalvontaa.

Keskeinen tiedusteluviranomaisen ulkopuolinen toimija on tiedusteluvalvontavaltuutettu, joka valvontatoimillaan osaltaan huolehtii sotilastiedustelun lainmukaisuudesta. Sotilastiedusteluviranomaisen on ilmoitettava valtuutetulle jokaisesta tiedustelumenetelmää koskevasta sotilastiedusteluviranomaisen päätöksestä tai käräjäoikeudelle toimitettavasta vaatimuksesta. Tiedusteluvalvontavaltuutetulla on oikeus saada sotilastiedusteluviranomaiselta tarvitsemansa tiedot valvontatehtäviensä hoitamiseksi ja oikeus päästä sotilastiedustelun tietojärjestelmiin. Tiedusteluvalvontavaltuutetun toteuttama valvonta on reaaliaikaista, ja hänellä on lailla säädetty oikeus keskeyttää tai lopettaa tiedustelumenetelmän käyttö,

jos hän katsoo sotilastiedusteluviranomaisen menettelleen lainvastaisesti tiedustelutoiminnassa.

Tiedusteluvalvontavaltuutetun ohella sotilastiedustelua valvoo eduskunnan oikeusasiamies, jonka tiedonsaantioikeus perustuu perustuslakiin. Eduskunnan tiedusteluvalvontavaliokunta puolestaan toimii sotilastiedustelutoiminnan parlamentaarisenä valvojana. Valiokunta valvoo sotilastiedustelutoiminnan asianmukaisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta sekä arvioi ylemmän valtiojohtoon antamia sotilastiedustelun painopisteitä.

Ulkoisen valvonnan lisäksi sotilastiedustelua valvoo Pääesikunnan päällikkö. Pääesikunnan oikeudellinen osasto asessorin johtamana vastaa sotilastiedustelun laillisuusvalvonnasta neljännesvuosittain tehdyin tarkastuksin sekä erikseen kohdennetuina tarkastuksin. Valvonta vahvistaa sotilastiedustelun yhteiskunnallista hyväksyttävyyttä ja tukee sen tarkoitusta osana maanpuolustusta.

Suomen sotilastiedustelun historia pähkinänkuoressa

Suomen sotilastiedustelun juuret ulottuvat yli sadan vuoden päähän. Sotilastiedustelu on koko olemassaolonsa ajan palvellut Suomen valtiojohtoa ja Puolustusvoimia niin sodassa kuin rauhassa.

Vuonna 1915 ensimmäisen maailmansodan aikana Venäjän sortovaltaa Suomessa vastustavat aktivistit ja osa Saksassa sotilaskoulutuksessa käyneistä suomalaisista jääkäreistä ryhtyivät keräämään tiedustelutietoa Suomessa olleista Venäjän armeijan joukoista. Toimintaa koordinoitiin Tukholmasta käsin viipurilaisen jääkäriin, maisteri Isak Alfthanin johdolla. Agenttiverkosto ulottui Pietariin saakka. Tiedot välitettiin Ruotsin ja Saksan yleisesikunnille, jotka myös rahoittivat toimintaa. Tietoja lähetettiin Tukholmaan muun muassa näkymättömällä musteella kirjoitetuilla postikorteilla.

Sisällissota 1918

Suomi itsenäistyi 6.12.1917. Itsenäisen Suomen sotilaallinen tiedustelutoiminta alkoi vähän ennen vuoden 1918 sisällissotaa. Valkoisen armeijan komentajan, kenraaliluutnantti (tuleva Suomen marsalkka ja tasavallan presidentti) Mannerheimin Päämajaan perustettiin tiedustelutoimisto tammikuussa 1918. Toiminnassa käytettiin aktivistien ja jääkärien aiemmin rakentamaa tiedonhankintaverkostoa. Punaisten joukkojen ja venäläisjoukkojen puhelin- ja lennätinliikennettä seuraamalla Päämaja sai selville venäläisten suunnitelmat punakaartien aseistamiseksi sekä venäläisten yksiköiden perustamiseksi punakaartien avuksi. Päämajan tilannekuva punaisista joukoista oli usein parempi kuin punaisten esikunnalla itsellään, mikä mahdollisti operaatioiden oikea-aikaisen käynnistämisen.

Jääkäriluutnantti, filosofian maisteri Isak Alfthan toimi itsenäisen Suomen ensimmäisenä tiedustelupäällikkönä (kuvassa kapteenina).

00061

General-Kvartermästaren.

22 / I 18.

Spanings-afdelningen.

Cirkulär N:1

Med hänsyn af den vikt, som fullt säkra underrättelser angående fiendens styrka, dislokation, rörelser, beväpning, ammunition, förråder af olika slag, bevakning mm medför icke allenast för den lokala organisationen utan äfven för hela ledningen, bör vid hvarje distrikt anställas djärfva och listiga personer för att handhafva kunskepare tjänsten. Dessa personer böra organisera en fullständig öfvervakning af såväl de ryska truppers minsta rörelser, genom dem, eller deras bekanta flickor, kypare i af dem besökta kafeer m.m. få reda på deras afsikter, deras förbindelser med våra hüliganer m.m. samt likaså hålla reda på röda gardenas afsikter, försöka få in i ledningen någon af de våra för att i tid få reda på deras afsikter planer för eventuella motåtgärders skull. Speciellt viktiga äro alla underrättelser angående fästningarna Wiborg, Sveaborg, Porkkala och den ryska flottan.

Distriktcheferna böra en gång i veckan regelbundet inlemla rapport till Gen. Kwart. öfver kunske. afd. meddelanden, viktiga meddelanden böra med de snabbaste till buds stående medel (telef., telegr. kurirer) insändas.

Generalkvartermästaren.

Tiedustelun kehitys ennen toista maailmansotaa

Sisällissodan jälkeen ulkomaantiedustelun ja vastavakoilun tehtävät keskitettiin Yleisesikunnassa. 1920-luvulla tiedustelun kolmen johtoelimen nimiksi vakiintuivat ulkomaatoimisto, Neuvostoliiton-tiedustelusta vastannut tilastotoimisto ja vastaavakoilusta vastannut valvontatoimisto. Vuonna 1927 tilastotoimiston tehtäviin tuli uutena tiedonhankintakeinona radiotiedustelu, ja 1930-luvun loppuun mennessä sen toiminta laajeni ja henkilöstövahvuus kasvoi. Neuvostoliittoa koskevia tiedustelutietoja vaihdettiin useiden ulkovaltojen kanssa.

Sotilasasiamiestoiminta kattoi 1920- ja 1930-luvuilla Skandinavian, Baltian ja Neuvostoliiton, Keski-Euroopan isot maat sekä vuonna 1939 myös Yhdysvallat. Lisäksi tiedusteluyhteistyötä oli Rajavartiolaitoksen ja Etsivän keskuspoliisin kanssa, joilla oli omaa salaista rajantakaista tiedonhankintaa. Yleisesikunnan alaisessa tiedustelun kenttäorganisaatiossa oli kymmeniä työntekijöitä, kuten agenteja ja asiamiehiä Neuvostoliitossa sekä Moskovan-sotilasasiamiehen ohjauksessa erillinen asiamiesverkko.

Tiedustelu talvisodassa 1939–1940

Saksan ja Neuvostoliiton elokuussa 1939 solmima hyökkäämättömyyssopimus ja sen sisältämä etupii-rijako (ns. Molotovin–Ribbentropin sopimus) antoi Neuvostoliitolle tilaisuuden yrittää Suomen valloittamista. Talvisodan (30.11.1939–13.3.1940) Päämajassa sotilastiedustelua johti eversti Lars Melander, jonka alaisuudessa olivat tiedusteluosasto, valvontaosasto ja ulkomaatoimisto. Suurin osa henkilöstöstä oli reserviläisiä, joita oli kertausharjoitettu useaan otteeseen 1930-luvun lopulla.

Tiedusteluosaston radiotiedustelukomppanian saamia tietoja toimitettiin edelleen Päämajan operatiiviselle osastolle. Valvontaosasto johti kenttäorganisaatiotaan, joka toimi yhtymäesikuntien yhteydessä. Talvisodan aikana Päämaja kykeni laajentamaan ja monipuolistamaan tiedustelun keinoja, mikä tuotti hyviä tuloksia. Päämajan johtaman tiedustelun kokonaisvahvuus oli noin 300 henkilöä. Moskovan rauhan (13.3.1940) solmimisen jälkeenkin sotilastiedustelu pysytteli valppaana.

Jatkosotaan Neuvostoliittoa vastaan

Jatkosotaan kesäkuussa 1941 sotilastiedustelu lähti samankaltaisella kokoonpanolla kuin talvisotaan.

Päämajan tiedustelujaostoon kuului kolme osastoa: ulkomaosasto, tiedusteluosasto ja valvontaosasto. Ulkomaosasto seurasi sotilaallista tilannetta muilla kuin Suomen sotänäyttämöillä. Se jakautui ulkomaista hankittua tiedustelutietoa käsittelevään ulkomaatoimistoon ja sotilasasiamiestoimistoon.

Tiedusteluosaston keskeiset osat olivat tiedustelutoimisto, viestitiedustelutoimisto ja kuulustelutoimisto. Tiedustelutoimiston alaisuudessa toimivat Päämajan Radiopataljoona sekä kaukopartiotiedustelusta vas-

Eversti Aladár Paasonen toimi tiedustelupäällikkönä 1942–1945.

tannut Erillinen Pataljoona 4. Kuuntelutiedustelun johtoelimenä oli everstilutnantti Reino Hallamaan johtama viestitiedustelutoimisto. Tiedusteluosaston alaisuudessa olivat kaukopartiotiedustelun osastot, Radiopataljoona sekä henkilötiedusteluelimet. Tiedusteluosasto toimi lähes ympärivuorokautisesti, ja tiedustelujaoston päällikkö välitti tietoja ja arvioita valtion ja Puolustusvoimien ylimmälle johdolle. Valvontaosaston asema valtakunnallisena turvallisuustoimijana korostui, kun Valtiollinen poliisi alistettiin Päämajalle.

Vuonna 1942 tiedustelujaoston päälliköksi määrättiin eversti Aladár Paasonen. Vuonna 1944 tiedusteluosaston päälliköksi tuli everstiksi ylennetty Reino Hallama. Loppukesällä 1944 Päämajan tieduste-

luorganisaation vahvuus oli 1 600–1 800 henkilöä, joista noin 1 200 kuuntelutiedustelussa. Kansainvälisessä vertailussa Suomen sotilastiedustelu oli pieni. Se onnistui kuitenkin tehtävässään hyvin jatkosodan hyökkäysvaiheen ja asemasotavaiheen aikana. Vuoden 1944 aikana tiedustelu sai Neuvostoliiton suurhyökkäyksen valmisteluihin viittaavia tietoja, mutta ei onnistunut vakuuttamaan sodanjohtoa kasvavasta hyökkäysuhkasta.

Tiedustelun alasajo sotien jälkeen 1944–1945

Välirauhansopimus syyskuussa 1944 ei aiheuttanut välittömiä muutoksia Puolustusvoimien kokoonpanoon. Päämajan tiedusteluorganisaatio jatkoi toimintaansa entisellään. Epävarman tilanteen vuoksi pyrittiin turvaamaan sotilastiedustelun suorituskyky erilaisin keinoin, kuten hajauttamalla henkilöstöä ja materiaalia Ruotsiin (ns. Stella Polaris -operaatio).

Puolustusvoimien siirtyessä rauhanajan organisaatioon joulukuussa 1944 sotilastiedustelun sodan-

Eversti Reino Hallamaa loi Suomen radiosignaalityiedustelun 1920- ja 1930-luvulla ja kohosi tilastotoimiston päälliköksi.

Kuvaustiedustelu kehittyi nopeasti sotien aikana ja tuotti tärkeää tiedustelutietoa.

aikainen organisaatio purettiin ja rauhanaikainen tiedustelu, valvonta ja vastavakoilu koottiin Pääesikunnan ulkomaaosastoon. Sen päälliköksi määrättiin eversti Paasonen ja tärkeimmän tiedusteluelimen eli tilastotoimiston päälliköksi eversti Hallamaa. Tiedustelua suunnattiin rajantakaisiin neuvostojoukkoihin, Porkkalan tukikohtaan sekä Neuvostoliiton johtamaan Liittoutuneiden Valvontakomissioon. Tiedustelua tarvittiin myös Lapin sodassa (15.9.1944–27.4.1945) saksalaisia vastaan, koska välirauhansopimus edellytti Suomelta saksalaisten ajamista pois maasta.

Kesällä 1945 Pääesikunnan tiedusteluelimet lakkautettiin. Kaiken huipuksi Puolustusvoimien valvonta- ja vastavakoilutehtävät siirrettiin kommunistien käsiin joutuneelle Valtiolliselle poliisille. Sotilastiedustelun lakkautuksen taustalla oli poliittisia syitä, kuten niin sanottu asekatkentuus, Valvontakomission vaatimukset ja jännittynyt sisäpoliittinen tilanne.

Vaikka sotilastiedustelu ajettiin alas, Puolustusvoimien johto tarvitsi tietoja ja analyysijä sotilaallisesta toimintaympäristöstä. Siksi Pääesikunnan ulkomaosastoon muodostettiin tiedustelun rippeistä pieni toimisto, joka jatkoi sotilaallisen tiedon keruuta rajoitetusti, matalalla profiililla ja vähäisin resurssein. Näin pystyttiin välttävästi ylläpitämään Puolustusvoimien johdon strategista ja osin operatiivista tilannekuvaa. Toiminta perustui julkisten lähteiden hyväksikäyttöön, vuodesta 1948 alkaen sotilasiamiesverkostoon, epäviralliseen tiedonhankintaan sekä kokeneen henkilöstön ammattitaitoon.

Sotilastiedustelu rakennetaan vaivihkaa uudestaan 1959–1961

Puolustus suunnittelun alettua uudelleen 1940- ja 1950-lukujen vaihteessa tarvittiin tehokkaampaa tiedonhankintaa ja analyysikykyä. Vuonna 1956 määrättiin silloinen majuri (tuleva kenraali ja Puolustusvoimain komentaja) Lauri Sutela Pääesikunnan operatiiviselle osastolle suunnittelemaan sotilastiedustelua. Vuosien 1959–1961 aikana Pääesikuntaan perustettiin tiedustelun johtoelin aluksi tarkastus-

Majuri Lauri Sutela oli keskeinen henkilö sotilastiedustelun uudelleenrakentamisessa 1950-luvulla (kuvassa everstinä).

osaston peitenimellä, koska kylmän sodan realiteetin vuoksi oli toimittava varovaisesti.

Tarkastusosaston alaisuuteen koottiin kaikki tiedusteluun liittyvät tehtävät, ja näin sotilastiedustelulle saatiin kaivattu yhtenäinen johto-organisaatio. Kylmän sodan herkin ilmapiirin vuoksi koko sotilastiedustelun olemassaolo pyrittiin salaamaan. Vuonna 1960 perustettiin Viestikoelaitos, aluksi viestitarkastajan alaisuuteen. Vuonna 1988 se liitettiin Ilmavoimiin pysyen kuitenkin Pääesikunnan tiedustelujohdon ohjauksessa. Paluu Pääesikunnan alaisuuteen tapahtui vuonna 2011.

Tiedustelupäällikön johtamassa tiedusteluorganisaatiossa olivat 1990-luvun alussa Pääesikunnan tiedusteluosasto, tutkintaosasto ja ulkomaosasto, Ilmavoimiin kuulunut Viestikoelaitos sekä ulkomaila toimivat sotilasasiamiehet. Sotilastiedustelu hoiti läpi kylmän sodan ajan tehokkaasti tehtäviään, joista tärkein oli Neuvostoliiton muodostaman uhkan seuranta ja arviointi.

Tiedustelun merkitys säilyy kylmän sodan jälkeenkin

Kylmän sodan päättymisen murrosvaiheessa vuosina 1989–1992 kasvoi poliittisen johdon tarve saada turvallisuuspoliittista ja sotilaallista tietoa ja analyysia. Kansainvälisten kriisien yhteydessä tiedustelupäällikkö ja Pääesikunnan tiedusteluosasto alkoivat informoida säännöllisesti myös ylintä valtiojohtoa. Vahva tiedustelujärjestelmä osoitti tarpeellisuutensa kansainvälisen tilanteen kehittymisen ja kriisien enustettavuuden heikentyessä kylmän sodan jälkeen.

Merkittäviä tuoreempia organisaatiomuutoksia olivat Puolustusvoimien tiedustelukeskukseen perustaminen vuonna 2007 sekä sen ja Viestikoelaitoksen

yhdistäminen vuonna 2014, jolloin muodostettiin Puolustusvoimien tiedustelulaitos. Tiedustelulaitoksen organisaatiota tarkistettiin 2010-luvun lopulla ja joukkoyksiköiden nimeämiseen tehtiin muutoksia. Tuolloin perustettiin uuden tiedustelulain soveltamiseen tarkoitettuja rakenteita. Puolustusvoimien ja valtion johtoa vuodesta 1918 tiedustelupalveluna tinkimättömästi palvelleelle sotilastiedustelun olemassaolo ja toiminta on tullut laajemmin suuren yleisön tietoisuuteen vasta 2000-luvulla.

Kylmän sodan loppuaikojen tiedustelupäälliköt yhteiskuvassa. Vasemmalta Yrjö Viitasaari (1990–2001), Raimo Heiskanen (1971–1982), Aulis Tuominen (1982–1986) ja Pertti Nykänen (1986–1990).

Sotilastiedustelu ja suomalainen yhteiskunta

Sotilastiedustelu on yli satavuotisesta historiastaan ja valtiollisesti merkittävästä tehtävästään huolimatta ollut hyvinkin näkymätön osa suomalaista yhteiskuntaa aina 2000-luvulle asti. Vasta keskustelu sotilastiedustelulakien säätämisestä 2010-luvun lopulla toi sotilastiedustelun laajemmin julkisuuteen.

42

Suomessa kansalaisyhteiskunnan ja Puolustusvoimien välinen suhde on kiinteä.

Puolustusvoimat järjestää aktiivisesti yleisötapahtumia. Yleisö tutustumassa NH-90-kuljetushelikopteriin Sotilasilmailusta ammatti -tapahtumassa Jyväskylän lentoasemalla 2024.

Sotilastiedustelu on Suomen aseman vuoksi toteuttanut tärkeitä tehtäviään salaisuuden verhon suojassa. Erityisesti kylmän sodan vaarallisen ilmapiirin vallitessa Suomen sotilastiedustelu pysytteli julkisuudelta näkymättömissä eikä edes sen olemassaoloa suoraan myönnetty – oltiinhan puolueettomia ja ystävällisissä suhteissa Neuvostoliiton kanssa. Samalla kuitenkin sotilastiedustelun avaintehtävä oli tiedustella ja arvioida juuri Neuvostoliiton muodostamaa uhkaa. Sotilastiedustelussa palvelevat muodostivat salaisuuksien piiriin, eikä kotonakaan kerrottu, missä ollaan töissä. Sotilastiedustelujärjestelmän suhteellinen koko, tehokkuus ja riskit suorituskykyjen ja kohteiden paljastumisesta ovat edellyttäneet näkymättömyyttä.

Puolustusvoimat on Suomessa luotettu ja arvostettu instituutio, ja sotilastiedustelu työntekijöineen nauttii saman kokonaisuuden arvostuksesta. Puolustusvoimien osana toimiva sotilastiedustelu on myös ennen kaikkea ulkoisen turvallisuuden toimija, eikä se herätä sellaisia huolia tai epäluuloja kuin sisäisen turvallisuuden organisaatiot voivat toisinaan kansalaisyhteiskunnassa herättää.

Tiedustelun salatun luonteen vuoksi mielekäs yhteiskunnallinen keskustelu siitä on kuitenkin usein

ongelmallista ja suuren yleisön perusymmärrys tiedustelun toimintatavoista ja tarkoituksesta on kovin hatara. Viranomaiset eivät juuri voi puhua tiedustelusta, mikä luo tilaa väärinymmärryksille. Tiedustelu on kuitenkin olennainen osa kansallista turvallisuutta ja sellaisena myös julkisen keskustelun aihe. Kansainvälisesti tieteellinen tiedustelututkimus on väylä, joka tuottaa informatiivista ja kiihkeitä tutkimusta julkisen keskustelun pohjaksi. Tieteellinen tiedustelututkimus on Suomessa vasta lapsenkengissään, mutta se on vahvistuva suuntaus, joka tulevaisuudessa luo entistä parempaa pohjaa yhteiskunnalliselle keskustelulle.

Suomalaiset kokevat Suomen ja suomalaisen yhteiskunnan olevan puolustamisen arvoinen. Kyselytutkimuksissa 79 prosenttia suomalaisista on sitä mieltä, että suomalaisten olisi puolustauduttava kaikissa tilanteissa, vaikka tulos näyttäisi epävarmalta. Luku on kansainvälisesti maailman huippua. Sotilastiedustelu on keskeinen kansallisen turvallisuuden tuottaja ja sellaisena arvostettu osa suomalaista yhteiskuntaa valmiina palvelemaan Suomen ja suomalaisten turvallisuutta kaikkina vuorokaudenaikoina, ympäri vuoden.

Sotilastiedustelu on
Suomen ja suomalaisten
turvallisuuden asialla.

